

V – 101. Agent, ze kterého se dalo žít

PhDr. Pavel Žáček, PhD., ředitel odboru archiv-
nej a spisověj služby, Ministerstvo vnútra ČR

Motto:

„Většinou [gen. František Janda] seděl pořád u Gottwalda... Já jsem k němu chodil v 1 hodinu v noci každý den referovat... Gottwald a politbyro [ÚV KSČ] vědělo dvě hodiny po zasedání těch dvanácti ministrů, co se tam jednalo. No, byl jeden ministr, nemohu jmenovat, jeho tajemník byl v našich službách. Ten dostal za ten únor 60.000 [korun]. A ten ministr, jak přišel z té porady, tak nemeškal a tomu tajemníkovi všechno vyklopil, takže ten tajemník byl 5x chytřejší, než ten ministr. Okamžitě nám podal zprávu, my jsme to oklepli a hned jsme ji předali partaji.“

Jindřich Veselý náměstkmu Josefu Kudrnovi 8. ledna 1963

Jeden z klíčových spolupracovníků Státní bezpečnosti z předúnorového a zejména únorovaného období roku 1948, agent V – 101, se již dostal do české i slovenské historiografie, i když v nepřesné či neúplné podobě.¹ Za pomoci zbytečku agenturního svazku „Karger“, který je zachován v Archivu operativních a vyšetřovacích svazků Ministerstva vnitra ČR, ale i některých dalších materiálů - zejména agenturních záznamů uložených taktéž v Archivu MV ČR a ve fondech někdejšího Archivu ústředního výboru KSČ - je možné alespoň zčásti rekonstruovat rozsáhlou poválečnou činnost Valerije Vilinského (nar. 16. července 1903 v Oděse), žijícího s rodinou od roku 1923 v Praze.

1 Srov. KAPLAN, Karel: *Pět kapitol o únoru*. Brno 1997; JABLONICKÝ, Jozef: *Podoby násilia*. Bratislava 2000, s. 76, 203; BARNOVSKÝ, Michal: *Na cestě k monopolu moci*. Bratislava 1993, s. 222; ŠUTAJ, Štefan: *Občianske politické strany na Slovensku v rokoch 1944 – 1948*. Bratislava 1999, s. 208, 246. Podle dostupných údajů působil pod krycími značkami (jmény) AV – 6075, V – 101 (Sergej, Valentin) a A – 6795 (Karger).

I přes svoji činnost za války – nebo snad právě pro ni² – měl Vilinský (Vilinskij) štěstí, že nebyl hned v květnu 1945 zatčen a odvezen na východ útvary sovětské Státní bezpečnosti, tak jako stovky dalších ruských exulantů. Jeho osud výrazně ovlivnila jeho ochota – či schopnost – zpravodajsky či lépe státo-bezpečnostně pracovat. Kromě řízení dle malého retribučního dekretu č. 138/45 měl tři udání o jeho činnosti obdržet údajně i NKVD. „*Ruské orgány vše podrobně vyšetřily a prohlásily, že nemají proti V. V. žádných námitek, bylo mu řečeno, že kdyby se chtěl vrátit do Ruska, NKVD jeho žádost doporučí.*“ Další dvě udání prošetřovaly čs. bezpečnostní orgány. Ministerstvo informací prý již 25. července 1945 potvrdilo, že Vilinský „*služebně hlásil představeným na ministerstvu informací, že o svém původu a dřívější činnosti mezi ruskou emigrací složil výpovědi příslušným úřadům*“.

Koncem roku 1945 se situace vyjasnila: po rozhovoru Vilinského se zástupem přednosta odboru Z ministerstva vnitra Bedřichem Pokorným dostala vyšetřovací komise v Praze příkaz: „*Ministerstvo vnitra žádá, abyste nepokračovali v řízení proti V. V. a zaslali spisy případu se týkající ministerstvu vnitra, odboru pro politické zpravodajství, které pak vám oznámí své stanovisko.*“ Stanovisko pochopitelně konstatovalo, že orgány Státní bezpečnosti potvrdily smyšlenost všech udání. Vyšetřování bylo u konce.³

V závěrečném dokumentu Vilinského agenturního svazku je bez dalších podrobností uvedeno: „*jmenovaný byl získán ke spolupráci v r. 1946... na jakém základě se ve svazku nenachází.*“⁴ Jeho prvním řídicím orgánem byl zřejmě

2 V archivu se nachází český překlad jakési pprap. Ludm. Vaňkové, vycházející z opisu dokumentu referátu II B M 1 pražské řídicí úřadovny gestapa z 1. 6. 1940, v němž bylo na základě prověrky v kartotéce a ve spisech idenifikováno několik důvěníků a informátorů. Mezi nimi i: „*13/ VILINSKÝ Valerián, nar. 3. 7. 1903, bytem v Praze byl referátem II O častěji používán jako informátor. VILINSKÝ společně s redaktorem Antonínem JANDÁČKEM, zam. ČEPu, bytem v Praze, vypracovávali složení zahraniční protiněmecké organizace Čechů a Slováků v Americe. S VILINSKÝM však byla spolupráce přerušena, protože se u něj jednalo o intrikána nejhoršího druhu...*“ Archiv MV ČR, f. 325-105-4. Německý originál překladu zatím nebyl nalezen.

3 KAPLAN, K.: *Pět kapitol*, s. 156 – 157.

4 Rozhodnutí komise 3. oddělení SEO, 28. 4. 1984. A MV ČR, a. č. 87145. Kaplan datuje první nalezenou agenturní zprávu V – 101 – shodou okolností o poradě rozšířeného vedení Demokratické strany – k listopadu 1946 (KAPLAN, K.: *Pět kapitol*, s. 20); v objektovém svazku k sociální demokracii se nalézá toto neúplné hlášení z října 1946: „*Od agenta V – 101 byly dne 15. X. 1946 získány tyto zprávy:*

přednosta odboru pro Státní bezpečnost a politické zpravodajství mjr. Pokorný, který si cenný informační zdroj po svém sesazení a po vzniku VII. odboru ministerstva vnitra v čele s plk. gšt. Františkem Jandou 2. prosince 1946 převedl na svůj slovenský referát (VII – SL).⁵

Od léta 1947 zůstával – podle Karla Kaplana – agent V – 101, tehdy na pozici šéfa prezidia ministra dopravy a tudíž blízkého spolupracovníka předního funkcionáře Demokratické strany JUDr. Ivana Pietora, nejdůležitějším zpravodajským pramenem ministerstva vnitra o DS. Jeho styk s příslušníky odboru pro Státní bezpečnost a politické zpravodajství označil za velmi intenzivní. Svědectví jeho spolupracovníků prý uváděla, že ho měli navštěvovat jak mjr. Pokorný, tak přednosta Skupiny bezpečnostní (posléze III. odboru) ministerstva vnitra plk. Janda. Podrobné a časté informace agenta V – 101 o záměrech a názorech představitelů Demokratické strany, resp. celkově o poměrech v jejím vedení, měly značný význam nejenom pro vedení bezpečnostního úseku ministerstva vnitra, ale pochopitelně zejména pro aparát ústředního výboru Komunistické strany Československa, včetně Klementa Gottwalda a Rudolfa Slánského. Na podzim 1947, během politické krize na Slovensku, pomáhaly agenturní zprávy V – 101 vedení KSČ v politickém i mocenském rozhodování o dalším postupu.⁶

1./ Od významného soc. dem. poslance slyšel, že asi před 10 dny byl přijat gen. tajemník soc. dem. strany V i l i m prezidentem republiky, kde mu byl položen dotaz zda by nebylo lze uvážovati o sloučení soc. dem. strany se stranou nár. socialistickou ve stranu středu, jež by byla obdobou anglické Labour party, při čemž komunisté by byli jedinou levicovou stranou, lidová strana by byla stranou krajní pravice.

Také časté návštěvy labouristických poslanců v ČSR mají působiti na soc. dem. stranu v tomto směru.

Soc. dem. strana však zahajuje generální ofensivu proti straně komunistické v boji o dělníka, poněvadž se ve své politice nemůže trvale opírat pouze o bývalé agrárníky a státní a veřejné úředníky a proto prozatím odmítá sloučení se stranou nár. socialistickou.

V nejbližších dnech hodlá soc. dem. strana vyslati asi 10 delegací do různých zemí, nejvíce do Anglie a do Dánska.

Předseda soc. dem. strany Fierlinger odolává náporu stoupců labouristické linie ve straně, přesto však je západnický orientované křídlo strany velmi silné a jeho vliv vzrůstá.

2./ Při jednáních vlády o vydání Budovatelského plánu výstavby jako zákonu, mělo dojít ve všech stranách...“ AMV ČR, reg. č. 2231, 2. díl hl. svazku, č. 1. 35a.

5 DVOŘÁKOVÁ, Jiřina: Bedřich Pokorný – vzestup a pád. In: *Sborník Archivu Ministerstva vnitra*, 2004, č. 2, s. 241.

6 KAPLAN, K.: *Pět kapitol*, s. 69.

Dne 7. října 1947 připravila zpravodajská centrála ministerstva vnitra hlášení, které nebylo označeno jako hlášení agenta V – 101, přestože nelze vyloučit, že bylo zpracováno i na základě jeho informací. Kromě informací o jednání ministerské rady z 30. září, politických souvislostech prohlídky v kabinetu Jána Ursínyho, zmiňovala mediální útok na ministra Pietora, resp. na některé souvislosti s jeho návštěvou Itálie. „*Zmínka o římské cestě Pietorově se ostatně také vykládá jako útok na jeho šéfa kabinetu Dr. V i l i n s k é h o, který s Dr. Pietorem byl v Římě a organisoval vlastně jeho návštěvu v Římě a také v Londýně a Bruselu. Vilinskij také patrně mluvil s lidmi, s nimiž nechtěl nebo nemohl mluvit Pietor. Tak v personálním kabinetu ministerském koncem minulého týdne se hovořilo o Vilinském. Dr. Pietor dával číst Dr. D r t i n o v i a některým jiným členům komitétu dopis, který napsal ministru Noskovi o Vilinském, proti němu prý chtěl zahájit útok Dr. Ivan H o r v á t h obviněním, že Vilinskij mluvil s P r í d a v k e m v Londýně. Ve zmíněném dopise sděluje Dr. Pietor, že Vilinskij skutečně za svého londýnského pobytu s dr. Pietorem mluvil se slovenským iredentistou Petrem Prídavkem, že to ministrovi hlásil a ministr po návratu z Londýna mu nařídil, aby to hlásil příslušnému odboru ministerstva vnitra se stížností, že londýnské velvyslanectví ubytuje oficiální návštěvníky z ČSR v hotelu, kam mají přístup slovenští iredentističtí emigranti. Ministr Nosek vzal prý toto sdělení bez poznámky na vědomí a ujistil, že k žádnému útoku na Vilinského nedojde.*“⁷ Popsaná situace navozuje dojem, že ministr Pietor z důvodu vlastní politické sebeobhajoby vlastně kryl činnost agenta V – 101, kterou v zahraničí zjevně vykonával pro ministerstvo vnitra. Nakolik již tehdy věděl o pravé úloze svého podřízeného, dosud není známo.

Kaplan ve své práci dále uvedl, že agent V – 101 mohl mít také blízko k sovětským „diplomatům“; poněkud nelogicky to podpořil jeho vlastním hlášením z 25. října 1947 o Jánú Ševčíkovi, jenž „v opilosti několikrát prozradil, že je člověkem Rusů a že o všem, co se děje v Demokratické straně, podával

7 A MV ČR, f. 310-71-5. Dění kolem ministrů DS v Praze, evidenční razítko 10. X. 1947.

*zprávy ruskému konzulovi v Bratislavě Demjanovovi. Také své partnery z pitek prý strašil Rusy.*⁴⁸

Z konvolutu jedenácti záznamů z 1. října až 13. listopadu 1947 je možné zrekonstruovat, jak státněbezpečnostní úsek ministerstva vnitra se zprávami pracoval. Po jejich získání řídicím orgánem mjr. Pokorným byly formalizovány do strojopisné podoby agenturního hlášení spolupracovníka V – 101. Jen v jediném případě byla agenturní zpráva (z 11. 11. 1947 – viz dokument č. 11) autorizována přímo řídicím orgánem Pokorným a jeho nadřízeným zástupcem přednosty Skupiny bezpečnostní ministerstva vnitra odborovým radou Jindřichem Veselým.

První z editovaných zpráv byla vložena do referátníku, v němž referent „41“ uvedl, že jde o zprávu „referátu SL“ určenou pouze k evidenčnímu zpracování „a pořizení výpisů pro přísl. referenty“, a tak můžeme získat představu, jak informace kolovaly také uvnitř politického zpravodajství (PZ). Další pokyn byl určen představenému PZ Ladislavu Zelenkovi, který měl zprávu po „důkladném“ prostudování administrativně prezentovat na referátu 44 a poté pořídit výpisy příslušných pasáží pro referáty agrární, lidovecký a národně socialistický (48, 50, 42+44). Kompletní zprávy byly před odesláním vedení komunistické strany autorizovány plk. Jandou, resp. zaslány Klementu Gottwaldovi s jeho průvodním dopisem (srov. dokumenty č. 2 a 3). V některých případech měli zpracovatelé agenturních zpráv potřebu upozornit, že je předkládají „bez komentáře“ (dokumenty č. 1, 3, 5, 11), případně s dodatkem „zprávu mám za pravděpodobnou (možnou)“, ale nelze ji – ať již z časových důvodů či neexistence dalšího tak kvalitního informačního zdroje - prověřit (dokument č. 1, 7, 8, 9, 10, 12). Již z komentáře u agenturní zprávy z 2. října vyplývá, že si mjr. Pokorný i jeho kolegové byli vědomi subjektivního faktoru, jenž mohl ovlivnit kvalitu předávaných zpráv: „Znovu upozorňuji, že agent V – 101 sleduje politický prospěch ministra Pietora a svůj osobní, který je s Pietorovým úzce spjat.“

8 KAPLAN, K.: *Pět kapitol*, s. 153 – 154; ŠUTAJ, Štefan: *Občianské politické strany*, s. 258. Tajemnice Jána Lichnera při výslechu 30. 3. 1948 vypověděla, že vedení DS – zřejmě v únorových dnech 1948 – vytýkalo Pietorovi přílišnou důvěru ve svého tajemníka, který informuje komunistickou stranu. Pietor se za něj postavil, a zřejmě s odkazem na návštěvu Valeriána Zorina uvedl, že považoval za „dobré, když má důvěru sovětských diplomatů a přátelské styky s nimi“.

Kaplan ve své práci cituje ještě telefonickou informaci agenta V – 101 ze 17. října 1947: „*Nezávazně pro mě, pro vás i toho, koho se to týká Janek [Ursiny] je po včerejší události v parlamentu úplně měkký a je ochoten v klidu odejít, necháte-li ho v klidu odejít. Můj pán [I. Pietor] by to zařídil. Prosím, abyste se na to zeptal a řekl mi to v úterý.*“ Řídící orgán zprávu okomentoval: „*Co se za tím skrývá? Bud' pravděpodobné, nebo sonda Demokratické strany, nebo Pietor chce být už místopředsedou vlády.*“ Příslušná poznámka je však Kaplanem zdrojována značně zmateně, zčásti dokonce nesprávně; pravděpodobně byl záznam ze 17. října 1947 (a polovina z 28. 10.) někým vyjmut z archivní jednotky uložené v Národním archivu ČR (f. 100/24, sv. 41, aj. 838 – viz dokument č. 6).⁹

Druhá část agenturních zpráv pochází z kritického údobí od 13. do 25. února 1948. Pravděpodobně až do druhého dne rozhodující krize byl řídicím orgánem agenta V – 101 neznámý příslušník (příslušnice) z referátu SL, neboť mjr. Pokorný od počátku února působil pod krytím legačního rady na velvyslanectví ve Vídni. Jak sám později prohlásil: „*Dne 21. 2. 1948 jsem byl povolán do ministerstva vnitra, kde jsem vytěžoval zpravodajský materiál k politickým akcím KSČ proti reakci, řídil zpravodajské akce proti reakčním stranám.*“¹⁰ Některé z agenturních zpráv V – 101 parafoval zástupce přednosty III. odboru MV J. Veselý (viz dokumenty č. 17, 26), další určené vedení komunistické strany podepisoval plk. Janda (č. 13, 14, 15); vzhledem ke „zrychlení dějin“ a naléhavé potřebě aktuálních informací mají některé agenturní záznamy formu zápisu telefonických hovorů V – 101 (minimálně dokumenty č. 13, 14, 23, 28) a jejich autory jsou uváděny časové údaje. Změnil se také obsah předaných zpráv – nad činností Demokratické strany převážily informace o postupu demokratických politických sil. Paradoxním vyústěním situace bylo, že jak ministra Pietora, tak jeho spolupracovníka agenta V – 101, deputace železničářů, členů závodní rady a akčního výboru 23. února 1948 vyprovodila z ministerstva dopravy. Agent plný obav o sebe i ministra, se nechal telefonicky plk. Jandou ujistit o

9 KAPLAN, K.: *Pět kapitol*, s. 239.

10 *Tamtéž*, s. 134.

podpoře.¹¹ Pro agenta V – 101 bylo symptomatické, že již 25. února 1948, v den převzetí moci komunistickou stranou, se s odkazem na předchozí ujednání s Jindřichem Veselým staral o své další umístění (dokument č. 29).

Vlasta Pitrová, Pokorného sekretářka z března 1948 až října 1949, později do záznamu uvedla, že ministerský rada se jí svěřil s tím, „že má agenta, který mu pomohl ,udělat únor 1948‘.“ Agent měl značku „V 101“ a docházel k Pokornému do bytu. „O tom by mohla podat bližší informace být. orgánka Trískalová – Vašová, která agenta V 101 znala a byla též přítomna v bytě Pokorného, když tam agent V 101 byl. K těmto návštěvám kupoval Pokorný potraviny a nápoje za peníze min. vnitra, neboť jak s. Pitrová uvádí, měli pak potíže s vyučtováním těchto položek.“¹²

Jedna z příslušnic referátu 50 (církve) skupiny BAa vzpomínala na leden či začátek února 1949, kdy Milada Trískalová – Vašová přebírala od svého důvěrníka zprávy. „Původně to byl důvěrník s. Pokorného, který s ním pracoval, a jak se s. Trískalová vyjádřila, je to eso. Z jednoho takového agenta se dá žít. Byl to výrok i s. Pokorného. Současně se zprávou (byl to celý svazek z církevních porad, který byl agentem soudružce zapůjčen na opsání a ihned vrácen), přinesla též malou obálku (od agenta), kterou měla doručit s. B. Pokornému.“ Ze zvědavosti obálku otevřeli a našli v ní malý kousek přeloženého papíru s číslem 35 000. „Z řeči jsem poznala, že jde o sumu, kterou agent za zprávu žádá. S. Trískalová říkala: A to ten chlap dostal k vánocům ještě od B. Pokorného 15.000,- Kčs a ode mě dar.“ Jeho řídicí orgánka před svědkyní prohlásila, že se agentovi musí dávat za zprávy dary, ba dokonce mu kupovat lístky do divadelních lóží. „Agent byl hostem v jejím bytě, což prý stojí také peníze, vlastně

11 *Tamtéž*, s. 442. Situace se krátce na to změnila: podle agenturního záznamu z 9. 4. 1948 svému řídicímu orgánu hlásil, že Ivan Pietor, tehdy již jako soukromá osoba v Bratislavě, prý je ochotný vydat prohlášení o loajalitě Gottwaldově vládě. JABLONICKÝ, J.: *Podoby násilia*, s. 203. O necelý rok později, v únoru 1949, Pietor do protokolu StB potvrdil, že v průběhu svého působení ve vládě informoval (kromě Klementa Gottwalda) „o politickom dení... cestou mne podriadeného úradníka dr. Vasilije V. tiež zpravodajské oddelenie ministerstva vnútra.“ KAPLAN, K.: *Pět kapitol*, s. 157. Zůstává však otázkou, zda si byl spolupráce V – 101 vědom v plném rozsahu (a také odkdy). Mimo diskusi za současného stadia poznání zůstává obsah agenturních záznamů (a to přesto, že je Karel Kaplan ve své práci bez dalšího využil jako relevantantní pramen).

12 Záznam vstržm. Fr. Kubáta, 3. 10. 1952. A MV ČR, ZV-4, sv. 2, oper. podsvazek.

na něj doplácí, třebaže s. B. Pokorný říká, abych všechno účtovala, že mně to proplatí. Divila se velmi nad formou, jakou agent peníze žádal...“¹³

Dne 25. října 1949 referentka Trískalová k Dr. Vilinskému zpracovala tzv. dodatečný vázací návrh, v němž ho charakterizovala: „*Odborový rada ministerstva unifikací, v těsné blízkosti ministra dr. Šrobára, vyšších církevních činitelů a vůbec má styky nebo možnosti styků s vysokou reakcí. Otázka je, zda-li je schopen ,přivést do neštěstí' někoho z těchto – a je zjištěno podle jeho řeči, že není. Představuje si zpravodajskou práci tak, že bude předkládat politické rozbor, návrhy a memoranda a plány.*“ Názorně ve svém záznamu ukázala, jak se s časem mění názor na agentovy služby: „*Jmenovaný prokázal určité služby celkem dobré před a v únoru 1948... Před touto dobou pracoval zpravodajsky přímo s ministerským radou soudr. B. Pokorným. Potom jsem jej převzala já. Nyní opět jej přebírá soudr. Pokorný, takže pro referát 43 již nepracuje.*“¹⁴

Podle stručné informace z listopadu 1949 Státní bezpečnost nadále využívala jeho styků „*na zahraniční skupinu agrárníků a na slovenské biskupy (jmenovitě dr. Škrabík).*“ V červenci 1949 měl ve svém bytě zorganizovat kontrolovanou schůzku bývalého ministra Pietora, ředitele Živnobanky Ivana Petra, člena vedení strany socialistické Vladimíra Tichoty, dr. Jaromíra Kopeckého a dalších osob. „*Diskutováno bylo o situaci politické i hospodářské (výměna zpráv).*“¹⁵ V polovině prosince 1949 podal zprávu dokonce i o tzv. titovštině.¹⁶

Podle zachovaného seznamu dokumentů agenturního svazku „Karger“ lze usuzovat, že význam agenta „V – 101“ v průběhu roku 1950 upadal. Z 25. ledna 1950 v něm byl uložen osobní dopis určený Miladě Trískalové (tehdy již pravděpodobně řízen s. Košařem), některé indicie svědčí o tom, že byl prověřován. Dne 7. července 1950 zřejmě vypovídal o sovětském rezidentu KI. Chazanovovi (a jeho spolupráci s ním). Dne 17. října měl navštívit Bedřicha Pokorného

13 Záznam, 15. 2. 1950. *Tamtéž*. Před jedním z agentů A. Keperta (Ao 1494) Trískalová prohlásila: „*Vilinský mluvil se silně ruským přízvukem, z čehož Ao usuzuje, že byl ruským emigrantem. Dle sdělení Ao Trískalová Vilinského považovala za velmi schopného agenta a tvrdila, že od něho mají cenné zprávy...*“

14 A MV ČR, a. č. 87145. Dodatečný vázací návrh, 25. 10. 1949.

15 A MV ČR, 305-737-4. Závadná činnost osob, zaměstnaných v důležitých státních a jiných institucích.

16 KAPLAN, K.: *Pět kapitol*, s. 442.

a 20. října 1950 Ladislava Zelenku. O den později byl zpracován záznam „o převzetí agenta a o pokusu o zavázání“ („pokus“ se zjevně nepovedl). Zřejmě v reakci na to Zelenka informoval velitele Státní bezpečnosti o Vilinského návrzích na své nové umístění.

Prvního února zpracovala Třískalová záznam o rozhovoru s Vilinským a 16. února 1951 konečně agent podepsal prohlášení o spolupráci následujícího znění: „*Po řádném uvážení a z vlasteneckých pohnutek se zavazuji ke spolupráci s československou státně bezpečnostní službou, řízenou ministerstvem národní bezpečnosti.*

Jako spolupracovník této služby beru na sebe závazek poslušnosti, věrnosti a naprosté mlčenlivosti vůči komukoliv, vyjma orgánů, s kterými budu ve spojení. Jsem vědom, že bez svolení těchto orgánů nesmím ani jiným bezpečnostním orgánům, ani soudům, různým úřadům, t.j. ministerstvům, předsednictvu vlády, parlamentním komisím atd., poskytovat žádným způsobem jakékoliv údaje, související s touto službou a s prací pro ni.

Toto platí i pro bezpečnostní orgány, s kterými jsem dříve spolupracoval.

Svou spolupráci nesmím prozradit ani svým chováním nebo jednáním. Spolupracovat budu pouze s orgánem, který mi bude řádně představen, aby byly vyloučeny jakékoliv pochybnosti.

V případě mimořádných okolností, kdy budu vyhledán bezpečnostním orgánem, mně neznámým, budu s ním jednat pouze tenkrát, předloží-li mi toto prohlášení v originále nebo v kopii.

Slibuji, že uložené úkoly budu přesně plnit a z vlastní iniciativy hlásit své poznatky o protistátní a nepřátelské činnosti. Jsem si vědom, že důvěra, která mi je dána tímto ujednáním, je pro mne velkou ctí a že porušení tohoto prohlášení by se rovnalo zradě, která by byla stíhána podle příslušného zákona.

Své hlášení, která budu podávat jen stanoveným bezpečnostním orgánům, budu podepisovat jménem, které mě zavazuje a má tutěž platnost jako můj vlastní podpis.“¹⁷

Téhož dne měl agenta převzít do řízení přímo velitel 2. sektoru Velitelství Státní bezpečnosti npor. Jaroslav Miller. Na podkladě dožádání registrační úsek vydal nový agenturní svazek (k čj. A-sine/20-1951) – nicméně do problematiky „ruská emigrace“. Dne 2. března Vilinský podal přihlášku do KSČ (není jasné, zda byla přijata) a za dalších čtrnáct dní požádal o zaměstnání ve Státním úřadu pro tělovýchovu; po dalších peripetiích byl zřejmě přijat do románského oddělení ministerstva zahraničních věcí. Poslední dokladovaná schůzka s B. Pokorným se konala 16. září 1951.

Jak vyplývá ze stručného vyhodnocení skartační komise z dubna 1984, jeho důležitost (a tudíž i potřebnost) nadále klesala:

„- Na schůzkách se choval sebevědomě. Nebyl správně řízen ŘO. Po ŘO žádal na udržování přepychového bytu velké částky peněz. Zprávy, které předával ústně, písemně a telefonem byly hodnoceny jako pravdivé. ŘO za dobu spolupráce několikrát jmenovanému našli zaměstnání.¹⁸ Bylo zjištěno, že podával zprávy, které byly alibistické a na jejich základě nebyla provedena realizace. Měl známosti na různých součástech MV, které využíval ke svému prospěchu. Byl také zjištěn intimní styk s bývalou ŘO. Zprávy které předával písemně pro něj psala jeho manželka. Neoficiálně oznámil ŘO, že je občan SSSR. Byl podezírán spolupracovníky ze spolupráce se StB. Ve svazku se nachází podezření, že dubluje pro německou rozvědku. Neměl důvěru ŘO a byl dále rozpracován jako objekt.

- Schůzky byly konány v terénu, restauracích, v bytě a na pracovišti jmenovaného a v KB – VÁCLAVSKÉ. Neabsolvoval speciální školení ani nebyl seznámen s operativní technikou.

- Během styku podle svazku bylo vydáno na pohoštění do akce a na odměny celkem 27 510 Kčs staré měny a 25 Kčs...¹⁹

Dne 20. února 1954 převzal osobní spisový svazek „Karger“ ppor. Jindřich Steklý z V. zvláštního odboru MV, 26. června téhož roku byl v rámci reorga-

18 Kromě již zmíněných údajů z počátku roku 1951 z věcného rejstříku vyplývá, že řídicí orgán za něj intervenoval již na ministerstvu dopravy, jeho opakované požadavky byly řešeny na schůzkách 29. 3. a 5. 4. 1948 (chtěl pracovat na ministerstvu zahraničního obchodu), dne 16. 7. 1948 příslušníci StB intervenovali dokonce na předsednictvu vlády.

19 *Tamtéž*. Rozhodnutí komise 3. oddělení SEO Sekretariátu FMV mjr. Žáka, 28. 4. 1984.

nizace agenturní administrativy přeregistrován na reg. č. 1656. Jako jednu z posledních písemností ppor. Steklý do svazku uložil jednostránkovou „zpráva o sebevraždě Vilinského“ (čj. A/3-01322-362-55) a 31. května 1955 ho nechal archivovat (pod a.č. 14837). O necelý rok později – 5. dubna 1956 – por. Steklý, starší referent 2. oddělení 6. odboru III. správy MV, navrhl svému náčelníkovi odboru kpt. Cibulkovi uložit tento svazek na trvalo do archivu MV. „*Odůvodňuji: Dr. Valerij VILINSKIJ, nar. 16. června 1903 v Oděse, ruské národnosti, čsl. státní příslušník, dne 10. května 1955 zemřel – spáchal sebevraždu.*“²⁰ O osm let později kpt. Stanislav Svatoš potvrdil, že Státní bezpečnost si byla vědoma, jakou měl historickou cenu: „*Ve svazku se nachází řada materiálů týkajících se prominentů předúnorových stran NF dále poznatky z býv. luďáckých kruhů. V důsledku toho doporučujeme svazek nadále ponechat v archivu MV na dobu 10 let včetně 8 podsvazků.*“²¹

V souladu s čl. 31 služebního předpisu A-oper-II-1 a s přihlédnutím k metodickým pokynům náčelníka Statisticko – evidenčního odboru FMV přistoupila 28. dubna 1984 komise zřízená náčelníkem X. správy SNB k prostudování rozsáhlého osmidílného svazku uloženého do ústředního operativního archivu pod archivním číslem 87145 MV. Tajný spolupracovník, agent s krycími jmény „V – 101, VILDA, SERGEJ, VALENTIN, KARGER“, byl dle vyhodnocení používán v problematikách: doprava, vysoký klérus, fun. předúnorových stran, emigrace, bělogvarějci, banderovci, zednáři, strojírenství, ekonomika, KS ambasády, tělovýchova, MZV, MZO. Přestože rozhodnutí obsahovalo informaci, že svazek je nutno v archivu MV ponechat natrvalo, komise zároveň navrhla vytrídění a zničení řady písemností v obou částech osobního svazku i map (zřejmě vlastnoručních zpráv) č. 1 – 3 a 1a – 5a. V závěru svého jednání komise vedená mjr. Žákem opětně zopakovala svá podivná tvrzení: „*Vzhledem k tomu, že v materiálech jsou cenné historické poznatky o činnosti politických stran před únorem a po únoru 1948, poznatky k vysokému katolickému duchovenstvu a k emigraci, i když jmenovaný je již mrtev[,] jak shora uvedeno.*“ Na základě tohoto nesmyslu byl svazek až na několik málo písemností bezodkladně zničen, díky čemuž budeme činnost agenta V – 101 rekonstruovat ještě delší dobu.²²

20 *Tamtéž.* Návrh por. J. Steklého z oddělení 362, 5. 4. 1956.

21 *Tamtéž.* Návrh opatření kpt. S. Svatoše, 11. 6. 1964.

22 *Tamtéž.* Rozhodnutí komise 3. oddělení SEO Sekretariátu FMV mjr. Žáka, 28. 4. 1984.

* * * * *

1.

1947, 2. října, Praha. Tajný záznam referátu SL o zprávách agenta V – 101.[...]²³

T a j n é !

[...]²⁴

Dne 1. října 1947 získal jsem od agenta V – 101 tyto zprávy:

Účinek státně bezpečnostního zásahu proti úředníkům kabinetu pana náměstka předsedy vlády Jána Ursínyho²⁵ byl na všechny ministry a poslance Demokratické strany, prodlévající právě v Praze, zdrcující. Všichni očekávali, že budou obdobné prohlídky a zatýkání prováděny i v jejich kabinetech, a všude se čistilo a pánilo. Všech se zmocnila panika a zděšení, poněvadž se každý domníval, že obuchíada zasahuje i do jejich kabinetu.

Bylo veliké zděšení, že státní bezpečnost odnese politický materiál náměstka předsedy vlády a ministrů Demokratické strany[,] poněvadž se domnívali, že případ Obuchův²⁶ může být záminkou k rozhodnému politickému úderu a k rozbití DS.

Ministři Franěk,²⁷ Pietor²⁸ a Lichner²⁹ se pokoušeli přiměti telefonicky a telegraficky v sobotu Ursínyho k okamžitému návratu do Prahy, aby všichni

23 Průpis agenturní zprávy je vložen do referátníku „Věc: Obuch a spol.“, který pod čj. 33213/4125/III. zpracoval referent „41“; na jeho vnitřní stranu rukou doplnil: „*K věc: Zpráva ref. SL o situaci, jaká vznikla zákrokem proti slovenskému podzemí. Pouze k evid. zpracování a pořizení výpisů pro přísl. referenty.*“

24 Nad agenturní zprávou se nachází rukou psaná poznámka: „*Zel[enka]. Důkladně studovati, prezentovati, č. vlastní, ref. 44 – pak výpisy:*

PZ slov. r.

(agr. lid. n.s.)“

25 Ján Ursíny (DS) náměstkem předsedy vlády od 2. 7. 1946 do 25. 11. 1947.

26 Tiskový referent v kabinetě místopředsedy vlády Ursínyho Otto Obuch byl Státní bezpečností zatčen již 24. 9. 1947. Srov. JABLONICKÝ, Jozef: *Podoby násilia*. Bratislava 2000, s. 76 ad.

27 Mikuláš Franek (DS) byl až do demise 20. 2. 1948 ministrem pro sjednocení zákonů.

28 JUDr. Ivan Pietor (DS) byl až do demise 20. 2. 1948 ministrem dopravy.

29 Ján Lichner (DS) až do demise 20. 2. 1948 státním tajemníkem v ministerstvu obrany.

společně provedli zákrok u pana předsedy vlády.³⁰ Dokonce Pietor Ursínymu opatřil letadlo, aby přerušil cestu do Košic a okamžitě se vrátil do Prahy. Když Ursíny odmítl a setrval na svém rozhodnutí, že jede dále do Košic na nějaký celkem bezvýznamný stranický podnik, všichni ztratili nervy a domnívali se to nejhorší. Všem bylo jasno, že je to více než osobní zbabělost Ursínyho, že musí mítí máslo na hlavě, jinak by neutíkal a nedal by si líbit prohlídku svého kabinetu.

V neděli klesla nálada ministrů, kteří byli v nepřetržitém styku, hluboko pod nulu. Byli bezradní a nemohli v debatách dojít k žádným kloudným závěrům, jak se dostat se ctí ze situace, již se cítili býti osobně ohroženi.

Ministr Pietor zakročoval u ministerstva vnitra ve prospěch Cifernicové, jež byla jeho milenkou, a které se obával, aby ho tím za výsledků nekompromitovala. Negativní výsledek zákroku a zpráva, že byla Cifernicová odevzdána již soudu, a že je na Pankráci, ho přivedla úplně z míry.

Ursíny se vrátil letadlem ze Slovenska do Prahy teprve poté, když mu bylo známo, že nesedí celý kabinet, a že někteří úředníci byli propuštěni. Z letiště poslal svoji soukromou sekretářku s tajemníkem Vilinským, *šéf kabinetu Pietora*,³¹ aby prozkoumali, zda na Šimákovou nečeká v jejím bytě policie, ne-li, aby ihned prohledali byt, zda už v něm policie nebyla a něco jí tam nepodstrčila.

Ursíny sám byl v kanceláři úplně zničen a musili ho velmi přemlouvatí jak Zenkl,³² tak Hála,³³ aby šel k panu předsedovi vlády protestovat. Obzvláště Zenkl byl až výbušný a nutil Ursínyho k vznesení energického protestu. Vysvětloval Ursínymu, že zákrok orgánů státní bezpečnosti byl hrubým zásahem do výjimečných práv jeho funkce, že za kancelář každého náměstka předsedy vlády nutno považovati celý kabinet, a že prohlídka byla provedena bez schválení imunitním výborem ÚNS. Na případ hleděl jako na možný precedens a měl za to, že nutno protestovat s největší energií, aby se taková zvůle bezpečnostních orgánů zarazila jednou provždy.³⁴

30 Předsedou československé vlády byl až do 15. 6. 1948 předseda KSČ Klement Gottwald.

31 Doplněno rukou.

32 PhDr. Petr Zenkl (předseda ČSNS) byl náměstkem předsedy vlády až do demise 20. 2. 1948.

33 Mgr. František Hála (místopředseda ČSL) byl ministrem pošt až do demise 20. 2. 1948.

34 Odstavec je po levé straně zatřesen s informací, že byl určen referátu „48“; zároveň uvedeno: „Výpisy provedeny 3. 10. 47“.

Ursíny se k zákroku dlouho nemohl odhodlat a šel k panu předsedovi vlády s obavami až se strachem. Také jeho návrat do kabinetu byl neslavný. Ursíny byl velmi skleslý a odpovídal na dotazy zmateně a jednoslabičně. Trvalo chvíli, než se vzpamatoval.

Mezi ministry DS je stále nejistota a zmatek. Ursíny je přesvědčen, že nastal rozhodující okamžik, kdy je nutné na úkor katolíků upevnit pozice agrární a narodniarské. Aby zahájil otevřený útok proti katolíkům, v tom mu brání případ Obuchův, pro který je zcela zkrušen, ježto má obavy, zda ho nezkompromituje.³⁵

Naproti tomu Pietor čeká, že Obuchův případ přispěje k pádu Ursínyho, a že se on stane náměstkem předsedy vlády. Jeho přáním je, aby bezpečnostní orgány na Slovensku provedly co nejrozsáhlejší čistku mezi zarytými luďáky a neustaly v ní, dokud radikální luďácké živly nebudou odstraněny. Je přesvědčen, že z důvodů politické účelnosti DS nebude úplně rozbita, a že on převezme její konkursní podstatu zbavenou luďáckých štváčů.

V – 101 řekl, že by přece bylo politickým nesmyslem rozbít DS a nechat masu této strany na pospas Vatikánu. Valná část voličů rozpuštěné DS katolíků nebude rozhodně volit komunisticky a nepůjde do žádné ze zbylých stran na Slovensku, ale přimkne se a podřídí církvi a farářům. Budeme mít tichou církevní oposici vedenou organizací far a kanovníků, kteří nabyli po volbách na Slovensku takového vlivu a autority, jaké neměli ani za t.zv. samostatného Slovenského státu.³⁶

V – 101 přímo vyzývá, aby pan předseda vlády a pan ministr Nosek³⁷ až uzraje chvíle[,] promluvili s Pietorem, šli na něho trochu citově, ne cynicky, a Pietor prý bude dělat, co budou chtít. Předpokladem však je rozhodně provedení bezohledné čistky a pozavírání všech proskribovaných a zarytých luďáků, jinak by Pietor zbytek DS nezvládl.

Na můj přímý dotaz, kam bychom měli zamířiti proti luďákům rozhodující úder, abychom měli zaručený úspěch a otráslí luďáctvím do základu, řekl V – 101, že bychom musili provést překvapující a velmi široce založený útok

35 Odstavec je po levé straně zatržen s informací, že byl určen referátu „50“.

36 Odstavec je po levé straně zatržen s informací, že byl určen referátu „50“.

37 Václav Nosek (KSC) byl poslanec ÚNS, ministrem vnitra až do 14. 9. 1953.

na Spišskou kapitolu, jež je pravým ohniskem, Athosem luďáctví, které je dnes representováno biskupem Vojtašákem³⁸ a všemi nejvýbojnějšími luďáky, kteří tam byli Vojtašákem staženi z celého Slovenska. Přes studenty pak odtud ovládají celé Slovensko.

Ve Spišské kapitule jsou shromážděni luďáci a maďaroni, je tam bývalý bratislavský starosta Belokvác,³⁹ bývalý ružomerský farář po Hlinkovi Ferjenčík a jiní kanovníci a profesori, nejzuřivější luďáci.⁴⁰

Před generálním útokem na Spišskou kapitolu, který by sice nalezeným materiálem mohl mít zaručený úspěch, V – 101 prozatím však varuje. Musilo by to být provedeno naráz, a provést prohlídku v tolika budovách a internátech najednou by připomínalo doby hromadných zákroků Gestapa, poněvadž by to musilo provádět několik set lidí. Mělo by to divoký ohlas na Slovensku, pronikavou ozvěnu v cizině a ztížilo by to situaci Clementisovu.⁴¹ Znovu by se vynořila t.zv. železná opona a nastaly by na Slovensku poměry podobné poměrům v Jugoslavii.

Bylo by také nutno dle V – 101 provést úder proti Fraštackému,⁴² který, dojde-li na třetí emigraci, bude jejím financérem a duchem. On má už dnes v zahraničí značné peníze a provádí stále veliké peněžní přesuny.

V – 101 tvrdí, že je nutné v čistce jít do nejzažších důsledků, poněvadž se na Slovensku již nikdy nevyskytne taková příležitost. Všichni jsou zděšení: katolíci, agrárníci, narodniari i obyvatelstvo, poněvadž není jednoho Slováka, který by v něčem nebyl namočen. Bez povyku se teď snese jakýkoliv, co nejširší zákrok, který by později už v těch rozměrech jak dnes, nikdy nemohl být proveden.

V – 101 považuje za naši největší chybu, že jsme nevybrali pokladnu Ing. Kubrického a neodnesli všechnen materiál. Mohli jsme mít jenom ve svazku „Cukr“ důkazy o financérech DS a o milionových čacchrech DS. To by prý bylo

38 Ján Vojtašák byl sídelním biskupem spišské diecéze.

39 Dr. Belo Kováč.

40 Dva odstavce jsou po levé straně zatrženy s informací, že byly určeny referátu „50“.

41 JUDr. Vladimír Clementis (KSS) byl až do 18. 3. 1948 státním tajemníkem v ministerstvu zahraničních věcí.

42 Rudolf Fraštacký (DS) byl poslancem ÚNS a podpředsedou sboru povereníkov.

politicky desetkrát důležitější, než celý případ Obuch. Byli by prý jsme přišli i na ulívání velikých peněz z prodejů smoly do sudů do ciziny.⁴³

V – 101 tvrdí, že v DS je všechno tak zastrašeno, že ještě jeden úder proti některému z význačnějších lidí a všichni se zhroutí a budou ochotni k jakémukoliv řešení.

K případu Joskovu⁴⁴ se vyslovil V – 101, že Josko provedl největší hloupost svého života. Řeší se to tak, že Josko leží v Ursínyho vile v Praze těžce nemocen, slabý zápal plic, těžký zánět pohrudnice a 40⁰ horečky a tvrdí, že se činu v Žilině nedopustil, jsa již nemocen. Josko přijel v pondělí s Ursínym a dopoledne prý nemoc propukla.

Ve středu minulého týdne byl Lettrich⁴⁵ pro radu u belgického vyslance, jehož prý tím uvedl do velikých rozpaků, a Belluš⁴⁶ na anglickém vyslanectví. Všude byli zdvořile odmítnuti. Podle Standardo podal belgický vyslanec o této návštěvě zprávu francouzskému tisku.⁴⁷

Vraceje se dotazem k naší předchozí schůzce,⁴⁸ získal jsem od V – 101 zprávu, že Ursíny byl za rozhovorů s Pietorem o požadavcích katolíků a provedení personálních změn ve vedení DS ochoten k nejzazším ústupkům, jen se nechtěl vzdát místa náměstka předsedy vlády. Lettrich byl ochoten splnit všechny katolické požadavky a přijati za ministra i Böhma.⁴⁹

Ursíny byl proti tomu, aby byl Fraštacký jmenován generálním tajemníkem DS, a řekl otevřeně, že se bojí vyzrazení jeho kont v cizině.

Dle V – 101 jsme dokonale zesměšlili na Slovensku Lettricha, Ursínyho, Kubrického i Josku. Katolíci jsou přesvědčeni, že jsou to lidé neschopní, kteří nedovedou v kritických momentech obhájití energicky ani svoje zájmy, ne-li potom zájmy strany.

Podle V – 101, dokud DS nevěděla, o jakou věc vlastně jde, měli všichni dojem, že komunisté zahájili politickou kampaň, a měli dvě verze výkladu:

43 Odstavec je po levé straně zatřesen s informací, že byl určen pro referáty „42+44“; druhá polovina poslední věty rukou podtržena s odkazem: „projednati s HZ (jako úkol)“.

44 JUDr. Matej Josko (DS) byl poslancem ÚNS a do 18. 11. 1947 povereníkem financí.

45 Jozef Lettrich (předseda DS) byl předsedou SNR.

46 JUDr. Samuel Belluš (DS) byl poslancem ÚNS a do 18. 11. 1947 povereníkem informací.

47 Odstavec je po levé straně zatřesen s požadavkem: „kartovati na přisl. hesla“.

48 Záznam z této schůzky prozatím nebyl nalezen.

49 PhDr. Emanuel Böhm (DS) byl do 18. 11. 1947 povereníkem zdravotnictví.

1./ Že se zahajuje útok proti Fraštackému, poněvadž se někde provalily jeho nečisté obchody.

2./ Že chce KSS oslabit posici Novomestského,⁵⁰ o němž se domnívali, že je do věci zapleten.

Vůbec o důvodech tažení a zatýkání byly na Slovensku nejdivočejší dohady.

V – 101 sdělil, že obuchiáda zasadila rozhodující ránu pokusům DS proniknouti do Českých zemí, kde chtěla lovití agrárníky. Nebeský⁵¹ a bývalý ministr Ježek⁵² a manžel Šroubkovy dcery, na jehož jméno si agent nemohl vzpomenout, rychle proto v těchto dnech hodlají přestoupiti do lidové strany /Nebeský má již legitimaci/, aby tyto snahy nebyly zmařeny. Tyto věci byly financovány z cukru Sedliackou bankou.

Tato myšlenka je živena a podporována agrárníky Rechcíglem,⁵³ Bačinou z Lititia, Jabůrkem, Ing. Cihlářem, který stenografoval celý Beranův proces /stenogram je uložen v „Času“ v Bratislavě/, z něhož byla obhajoba Beranova vytisknuta na Slovensku a odtud jako leták podloudně dopravována do Českých zemí. Kdo to financoval, V – 101 neví, ale domnívá se, že čeští výše vyjmenovaní skalní agrárníci, jimž přihrává národní socialista Čeněk Thorn⁵⁴ a Sedliacká banka a něco snad z tajného fondu Ursínyho.⁵⁵

Posudek :

Zprávu předkládám bez zvláštního komentáře, ale mám ji za pravděpodobnou a za subjektivně pravdivou. Znovu upozorňuji, že agent V – 101 sleduje politický prospěch ministra Pietora a svůj osobní, který je s Pietorovým úzce spjat. Je však až s podivem, že ze spiknutí vskutku doposud nevedly žádné náznaky k Pietorovi.

V Praze dne 2. října 1947.

Archiv ministerstva vnitra ČR, f. 310-71-5.

50 Ladislav Novomeský (KSS) byl povereníkem školstva a osvety.

51 Josef Nebeský.

52 Gen. Josef Ježek.

53 Miroslav Rechcígl.

54 Čeněk Torn (ČSNS) byl poslance ÚNZ.

55 Dva odstavce jsou po levé straně zatřeny s informací, že byly určeny referátům „42+47+48“.

2.

1947, 14. října, Praha. Přísně tajný záznam zprávy agenta V – 101.

[...] ⁵⁶

II.

Dne 14. října 1947 odpoledne podal agent V – 101 tuto další zprávu:

„Od Obtuloviče⁵⁷ dostal ve 13.30 hod. zprávu, že Kempný⁵⁸ pod dojmem jednání o jeho vydání ztratil nervy a prohlásil, že uprchne do ciziny.

Autor článku v Obzorech, F á r a, je pseudonym pana J e h l i č k y, tiskového poradce z kabinetu ministra Procházky.⁵⁹

Pietor, který se příliš angažoval za Kempného, vidí, že dnes ve vládě přestřelili. Spoléhá příliš na čestné slovo Kempného, že je nevinný. Je ochoten se od Kempného ihned distancovat a odmítnout jeho obhajobu. Arcibiskup Kmeťko⁶⁰ sám Pietora varoval, aby se za Kempného příliš neexponoval a obětoval jednotlivce za celek. Pietor má teď dojem, že Kmeťko měl o činnosti Kempného nějaké tušení.

Meixner⁶¹ a Schwarzenberg⁶² by se měli ve Vatikánu zasadit, aby byl odvolán Vojtaššák, aby dostal někde v zahraničí arcibiskupství pro titul a byl odstraněn z politického života na Slovensku.

Přispělo by to k uklidnění slovenských poměrů.

56 Plk. gšt. František Janda zaslal 15. 10. 1947 jménem ministra agenturní zprávu (Předmět: Situace v DS. – zpráva) s průvodním dopisem na hlavičkovém papíře ministerstva vnitra předsedovi vlády Klementu Gottwaldovi.

57 Ludovít Obtulovič byl místopředsedou Ústřednej Karity na Slovensku a obhájcem Jána Vojtaššáka.

58 Poslanec ÚNS JUDr. Ján Kempný (generální tajemník DS) se spolu s kolegou Milošem Bugárem 16. 10. 1947 po Státní bezpečnosti vykonstruovaném obvinění vydal do rukou justice.

59 Adolf Procházka (ČSL) byl ministrem zdravotnictví až do demise 20. 2. 1948.

60 Arcibiskup Karol Kmeťko.

61 Artur Maixner byl čs. vyslancem u Svaté stolice.

62 František Schwarzenberg byl čs. chargé d'affaires ve Vatikánu.

Stačilo by, aby v tom promluvil Clementis s Otto Švecem, kanovníkem na Hradčanech, který je hlavním informátorem Vatikánu v ČSR.

Hora,⁶³ Kohák⁶⁴ a někteří mladší poslanci prosazují u pana presidenta odchod Zenklův z předsednictva vlády. Má býti pouze předsedou strany. Je to druhý tah určitých polit. kruhů, prosazující obnovu pětky. /Prvý je řízen na Fierlingera⁶⁵ a Laušmana.⁶⁶

Tah se Stranou Slobody, navrhovaný Pietorem, je pouhým gestem. Ví dobře, že k s[l]oučení D.S. a S.S. nemůže nikdy dojíti, ježto ve S.S. jsou i lidé pana presidenta. Bylo to pouze gesto vůči biskupům, aby ukázal, že katolická věc a věc sjednocení mu je nade všecko.

V D.S. je po dnešním jednání o vydání Kempného a Bugara⁶⁷ naprostý zmatek. O národních socialistech se vyslovují poslanci DS, že je to h...o strana, že na ně není vůbec v ničem spolehnutí a že zrazuje D.S. V nejkrytičtějším [nejkritičtější] momentu.

V D.S. byla dnes taková situace, že to vypadalo na resignaci samého Ursínyho. Ursíny prý však byl dnes přijat panem předsedou vlády a vrátil se odtud posílen a rozhodný.“

Národní archiv ČR, f. 100/24, sv. 41, aj. 838.

63 Ota Hora (ČSNS) byl poslancem ÚNS.

64 Miloslav Kohák byl politickým redaktorem Svobodného slova.

65 Poslanec ÚNS Zdeněk Fierlinger - odvolaný na XXI. sjezdu ČSSD v polovině listopadu 1947 z postu předsedy - byl až do 25. 11. 1947 náměstkem předsedy vlády.

66 Poslanec ÚNS a od poloviny listopadu 1947 předseda ČSSD Bohumil Laušman byl až do 25. 11. 1947 ministrem průmyslu.

67 JUDr. Miloš Bugár (generální tajemník DS) byl poslancem ÚNS.

3.

1947, 14. října, Praha. Přísně tajný záznam o zprávě agenta V – 101.

V – 101 podal dne 14. 10. 1947 tuto zprávu:

„V sobotu se konaly porady v Bratislavě, zúčastnili se jich min. Pietor, povereník Kvetko,⁶⁸ místopředseda Frašťacký, dr. F. Hodža,⁶⁹ dr. P. Zaťko.⁷⁰ Potom odpoledne se pokračovalo v poradách v Nitře, kde dr. Vilinskij jednal s biskupem Nečeyem⁷¹ a s tajemníkem arcibiskupa dr. Beňuško[u],⁷² kdežto min. Pietor s p. arcibiskupem Kmeťko a biskupem Nečeyem. K večeru dr. Vilinskij odjel do Baňské [Banské] Bystrice, kde se radil s biskupem Škrábíkem.⁷³ Porady s biskupy začínaly vždy poukazem na dvě skutečnosti:

a/ že nelze počítati s válkou a že je nutné, aby slovenští katolíci odmítli veškeré protistátní kombinace.

b/ že vyšetřování bratislavského spiknutí nevede k nějakému generálnímu útoku na vyšší hierarchii a na katolickou církev, ba ani nesměruje proti účasti katolíků v D.S. Lze-li mluvíti o nějakém „tažení“, pak je to snad tažení proti agrárnímu křídlu D.S., které je náhodou téměř totožné s křídlem luteránským.

Celkové výsledky lze shrnouti takto:

1/ Biskupové souhlasí s případným stornováním dohody mezi katolíky s D.S., bude-li příští vedení D.S. postupovati vůči katolíkům spravedlivě a nevytlačovati je ze všech posic ve prospěch luteránů.

2/ Biskupové jsou ochotní v té či jiné formě dáti pokyn kněžstvu, aby se zdrželo veškeré politické činnosti /vyjímá kanovníka Cvinčeka⁷⁴/. Kázání se

68 MVDr. Martin Kvetko (DS) byl poslancem ÚNS a do 18. 11. 1947 povereníkem pro zemědělství; poté pro výživu.

69 JUDr. Fedor Hodža (DS) byl poslancem ÚNS.

70 Peter Zaťko (DS) byl významným slovenským národohospodářem.

71 Biskup Eduard Nécsey.

72 Osobní tajemník arcibiskupa Kmeťka Pavol Beňuška.

73 Biskup Andrej Škrábik.

74 Kanovník Andrej Cvinček byl místopředsedou a členem výkonného výboru DS.

odpolitizují, bude připomenuta nezbytnost naprosté věrnosti státu. Naproti tomu biskupové dobře nemohou vydati pastýřský list ve věci maďarských přestěhovalců, poněvadž v případě nějakého mezinárodního vyšetřování byli by těžce desavuováni.

3/ Biskupové s uznáním berou na vědomost rozhodnutí ministra Pietora hájit až do krajnosti poslance Kempného.

4/ Počítají s nutností organizace jakéhosi předsjezdu, který by zabezpečil na sjezdě D.S. většinu pro skupinu min. Pietora a Fraštackého.

5/ Považují za nutné, aby v dalším min. Pietor vyzval Stranu Svobody ke sloučení a k smíření s D.S.

6/ Budou souhlasiti s těmi změnami ve sboru povereníků a ve vládě, které bude nutné provést a s tím, že v budoucnosti mají býti na odpovědné funkce vysíláni katolíci i třeba nezkušení a mladí, ale naprosto nezatížení a věrní státu.

Z porad mezi Pietorem, Fraštackým a ostatními jeví se zatím následující obraz změn:

1/ Povereník Fillo⁷⁵ musí co nejdříve odstoupiti z povereníctva výživy. Povereníkem výživy stal by se nejspíše Stanek z Plánovacího úřadu. Demise Fillova byla presidiem D.S. v pondělí také přijata.

2/ Šéfredaktor Času Hušek⁷⁶ odstoupí vůbec a zůstane jen jako poslanec – bude se to projednávat v dalších poradách.

3/ Beluš se vzdá povereníctva pro informací a na jeho místo přijde Fraštac-

75 Ing. Kornel Filo byl poslancem ÚNS povereníkem výživy až do 18. 11. 1947.

76 Karel Hušek.

ký anebo gen. Ambruš.⁷⁷ Beluš se tomu brání a poukazuje shodně s Lettrichem na to, že prý doba není vhodná pro větší změny.

4/ Generálním tajemníkem strany měl se státí dnešní ministr Franěk, jakožto člověk precizní a korektní. Fraštacký nechce generální tajemnictví, o Kyselém⁷⁸ nikdo nemá ustálený názor.

5/ Lettrich, jak se jeví z předběžných rozhovorů, měl by jeti do Prahy za ministra nebo za náměstka a vzdáti se i předsednictva SNR i D.S. Bude se tomu ovšem houževnatě bránit.

6/ Ursíny měl by jíti z vlády a podle jednoho názoru státí se předsedou strany, avšak podle názoru Fraštackého dnes nemůže převzítí ani tuto funkci.

7/ Pietor měl by převzítí buď úřad náměstka vlády nebo předsedy SNR – v posledním případě měl by se pokusiti vést SNR zcela jiným stylem než Lettrich a pokusiti se udělati z SNR instituci především morální a ideologickou tak, aby nepřicházela do konfliktu s vládou. Kdyby převzal SNR, pak by ji vedl do voleb a připravil se k dalším úkolům. Úřad náměstka je pravděpodobně se státního hlediska důležitější.

Všechny uvedené body, zvlášt' ty, v nichž řešení není dosud zcela jasné /Ursíny, Lettrich, Franěk/, má se státí předmětem urychlené diskuse v presidiu strany, přičemž iniciativu by převzal Pietor, Fraštacký, Kvetko, Styk.⁷⁹ Zaťko by s tím souhlasil a celou akci svou autoritou podepřel.

Na pondělní schůzi ušího presidia D.S. byl problém jak nakousnout a vyvolat obavu ze strany Lettricha, jenž se tvářil nechápavě, a Belluše. Konkrétně se vyřešila jediné věc Fillova, ale není ještě rozhodnuto, zda je rozumné odvolati Staňka z plánování, kde je jediný Slovák.

⁷⁷ Gen. Ján Ambruš (DS) byl poslancem SNR.

⁷⁸ Jozef Kyselý (DS) byl primátorem Bratislavy.

⁷⁹ Ing. Jozef Styk (DS) byl poslancem ÚNS, místopředsedou SNR a do 18. 11. 1947 poverencem pro techniku.

Staněk v pondělí ráno prohlášoval, že nechce převzít povereníctvo výživy. V úterý ráno se vyskytl z katolické strany námět, že by bylo vhodné:

1/ Odložiti sjezd.

2/ Pověřiti vedením strany direktorium s dr. Pietorem v rozhodující funkci.

3/ Předchozí body předpokládají, že bude dosaženo politické dohody s vládou a KSS o tom, že nedojde k persekuci katolíků a že vyšetřování bude urychleno, případně určité označené osoby, jež zřejmě nejsou vinné, budou urychleně propuštěny.“

Zprávu zasílám bez komentáře.

Za ministra:

plk. Janda

plk.gšt. Frant. Janda.

Národní archiv ČR, f. 100/24, sv. 41, aj. 838.

4.

1947, 21. října, Praha. Přísně tajný záznam o zprávě agenta V – 101.

V – 101 podal dne 21. října 1947 tuto zprávu:

Do politické kanceláře presidenta republiky byl povolán jako znalec slovenské otázky a poměrů v DS jistý Valerij V i l i n s k i j, vrch[ní] odborový rada a osobní tajemník ministra Pietora, aby podal zprávu o situaci dr. Š k a r v a n o v i.⁸⁰

Při tom byl dotázán, zda může býti povolán k panu presidentu republiky náměstek předsedy vlády Ursíny. Ačkoliv prý Vilinskij před tím varoval a navrhoval, aby byl předem dotázán pan ministr vnitra Nosek, jak věci s Ursínym vlastně stojí, a zda pan president může Ursínyho pozvat, byl Ursíny přesto v pondělí dne 20. října 1947 panem presidentem přijat.

80 JUDr. František Škarvan byl politickým referentem Kanceláře prezidenta republiky (dále KPR).

Smutný⁸¹ a Jína⁸² jsou přesvědčeni, že jde o tah komunistů, kteří chtějí stůj co stůj rozbít DS a jsou přesvědčeni, že k tomu za žádných okolností nesmí dojít. Jsou rozhodnutí použít pro aktivní politiku i osobu pana presidenta, aby uchovali dosavadní řád republiky a čelili komunistické agresi.

Pietor mluvil s Ursínym po návratu od pana presidenta. Byl zcela uspokojen a uklidněn a řekl Pietorovi, že pan prezident prohlásil, že DS nebude rozbita.

Dr. Škarvan sdělil Vilinskému, že je pověřen doporučit Pietorovi, aby si požádal o audienci u pana presidenta. Pietor tak učinil.

Vilinskij projevil značné zklamání, že byl panem presidentem přijat Ursíny, a nikoliv Pietor, jehož on doporučoval.

Pietor skládá velké naděje do této návštěvy a vidí se již náměstkem předsedy vlády za DS.

21. října 1947

Archiv ministerstva vnitra ČR, f. 310-61-12.

5.

1947, 23. října, Praha. Přísně tajný záznam o zprávách agenta V – 101.

Agent V – 101 podal dne 23. října 1947 tyto zprávy:

Osobní tajemník ministra Pietora F á b r y⁸³ měl ve svém bytě včerejšího večera pitku s BELLUŠEM a HODŽOU, při níž, když se dostali z 10 lahví sektu do varu, mluvili Belluš a Hodža o plánech agrárního křídla.

Slovenští agráři mají za to, že v Obuchově akci je zcela zdiskreditováno katolické křídlo reprezentované Bugarem a Kempným a že nadešel čas, kdy se musí agráři v DS uchopit iniciativy, aby zachránili ze situace, co se dá.

81 Jaromír Smutný byl kancléřem KPR.

82 Odborový přednost JUDr. Jan Jína byl přednostou politického odboru KPR.

83 JUDr. Vladimír Fábry.

DS nutno předělat zcela ve smyslu československém. Hájení katolických zájmů musí být ve straně učiněn radikální konec.

Vytvoří se pevná agrární skupina z Lettricha – Styka – Ursínyho – Joska – Hodži – Lichnera a Belluše.

Pietorovi a Fraštackému bude zakázán styk s biskupy a katolíky. Pietorovi vytýkají, že jediný neoponuje komunistům a mají proň název „Nejzápadnější vychodniar“.

Dnes bude tato skupina po Laušmanově exposé vyjednávat se sociálními demokraty, hlavně s Laušmanem. Budou akceptovat 100 % českoslovenství. Chtějí být v této čs. orientované DS pilíři pravicového bloku.

Styka vybrali za náměstka předsedy vlády Ursínyho, poněvadž předpokládají, že bude musit U.⁸⁴ odejít.

Josko nemůže prozatím do popředí.

Belluš má nejtěsnější styky s anglickým vyslancem a vyjednává prý o asyl a pomoc, kdyby se změnila politicky situace v ČSR a bylo jim nutno uchýlit se do zahraničí.

V neděli dne 26. X. 1947 v 19.00 hod. je svolána do bytu Lettrichova schůzka akčního komitě DS, jíž se mají účastníci Lettrich, Ursíny, Fraštacký, Hodža a Pietor, když měla pondělní schůzka užšího předsednictva v Bratislavě neúspěch. Za ministry jí byl přítomen pouze Pietor. Všeobecná debata o politické situaci proto byla chabá. Pietor se však na schůzce dozvěděl, že Fillo se dal v kavárně přemluvit a vzal zpět svou demisi funkce pověřence výživy. Karakterisuje to nejlépe chaotické poměry v DS.

V – 101 upozorňuje, že na Styka lze nalézt na východním Slovensku dosti materiálu, a že už i v pověřenectvu techniky by se dalo posbírat dosti věcí se zadáváním stavebních prací a soutěžním řízením.

Posudek: Zasílám bez komentáře.

V Praze dne 23. října 1947.

Archiv ministerstva vnitra ČR, f. 310-61-12.

6.

1947, 28. října, Praha. Přísně tajný záznam o zprávách agenta V – 101.

Agent V – 101 podal dne 28. října 1947 tyto zprávy:

Na schůzce užšího předsednictva strany v Lettrichově bytu došlo ve večerních hodinách dne 27. X. 1947. Lettrich však svolal úmyslně celé širší předsednictvo, aby nebylo lze jednat o rozhodujících požadavcích katolíků. Pořádal slavnostní večeři a po ní byla za napjatého ovzduší velmi vzrušená debata, jež neměla zvláštních politických výsledků, až na ten, že sjezd DS se konati bude, a to ve dnech 8. a 9. listopadu 1947. Na něm se mají vyřešiti nejožehavější záležitosti strany. Situace v DS se rýsuje tak, že pplk. P o l á k⁸⁵ se hodlá osamostatnit a nevázati se ani na agrární, ani na katolické křídlo. Poslanci Š e v č í k⁸⁶ a V i b o c h⁸⁷ jednají se sociálními demokraty.

Napětí a podráždění a vzájemné osočování trvá. Pověřenec J o s k o se vrátil do aktivity a prosazuje rovněž československou politiku i na úkor ztráty hlasů luďáků.

Pietorovci navrhují postavit direktorium čtyř, které by vedlo záležitosti DS a vyřídilo hlavně záležitosti kompromitovaných vůdčích osobností DS, hlavně Ursínyho, o němž se domnívají, že asi půjde s politického dějiště a převezme otěže hospodářských záležitostí strany. Direktorium čtyř mají tvořiti nekompromitované osoby a to P i e t o r, K v e ť k o, F r a n e k a K o č v a r a, snad za některého F r a š t a c k ý nebo K y s e l a. Ursíny navrhuje na funkci náměstka předsedy vlády S t y k a, v předpokladu, že by se stal předsedou strany. Neví, že se ve straně uvažuje, že by z politiky odešel vůbec.

85 Pplk. Milan Polák (DS) byl místopředsedou ÚNS.

86 JUDr. Ján Ševčík (DS) byl místopředsedou ÚNS.

87 Poslanec Pavol Viboch (DS) byl poslancem ÚNS.

Pietor, který má za to, že se v nejbližších týdnech provede politický útok proti agrárnímu křídlu DS, aby byla posílena Ďurišova⁸⁸ politika, obírá se stále myšlenkou, že se stane náměstkem předsedy vlády místo Ursínyho, ale počítá také s tím, že zůstane ministrem dopravy a stane se předsedou strany. Doufá, že útok proti agrárikům bude dosti energický, aby jejich dosavadní moc v DS byla trvale zlomena, poněvadž se domnívá, že KSS pochopí, že je pro ni výhodnější mít jakýsi vliv na 80% jinostrančíků katolíků, než na 20 % věčně opozičních evangelíků agráriků, zarytých odpůrců komunistů a SSSR.

Avšak zase se vynořují i staré názory C v i n ě k o v y, že by se měla udržeti jednota DS, jinak že strana neodolá cílevědomému a systematickému tlaku komunistů, bude oslabena a postupně rozdrčena.

Všichni však vědí, že odhalená spiknutí na Slovensku budou mít svůj ne-příznivý

[...] ⁸⁹

Národní archiv ČR, f. 100/24, sv. 41, aj. 838.

7.

1947, 3. listopadu, Praha. Záznam o zprávách agenta V – 101.

Agent V – 101 podal dne 3. 11. 1947 tyto zprávy:

„Za včerejších jednání předsednictva DS v Bratislavě odmítl Lettrich převzít funkci náměstka předsedy vlády s odůvodněním, že se nechce opotřebovati. Za kandidáta byl navržen Kočvara,⁹⁰ který má, jako evangelík, naprostou důvěru agráriků, a za houževnaté hájení slovenských zájmů při tvoření česko – slovenské ústavy má i přízeň luďáků. Lettrich stojí na rozhodném stanovisku, že při tomto útoku na DS, nesmí za žádných okolností dojít k výměně resortů. Demokrati si svoje resorty musí udržeti stůj co stůj. Vedení DS má značné

⁸⁸ Július Ďuriš (KSS) byl poslanec ÚNS a minister zemědělství.

⁸⁹ Zbývající listy agenturního záznamu (označené 81 – 83) v inv. j. bohužel chybí.

⁹⁰ JUDr. Štefan Kočvara (DS) byl poslance ÚNS a od 25. 11. 1947 do demise 20. 2. 1948 náměstkem předsedy vlády.

obavy z pokračování akce komunistů, odborů a odbojových složek proti pověřencům.

Agrárnímu křídlu jde o to, aby udrželi za všech okolností pověřence J o s k u, který je hlavní oporou strany, pokud se týče hospodářských posic.

Demokratická strana je ochotna pouze k těm ústupkům, že by uvolnila jedno místo pověřence pro sociální demokracii a v nejhorším jedno další místo pověřence pro Stranu slobody.

DS trvá neochvějně na thésí, že Husákova⁹¹ demise celého sboru pověřenců je neplatná.

O Pietorovi byly někým před jednáním o místo náměstka rozšířeny zprávy, že by rád hrál roli Grozy⁹² nebo Cirankiewicz.⁹³

Posudek: Zprávy mám za pravděpodobné, ale poněvadž jsou pouze z jediného pramene, nemám pro nedostatek času možnost si je spolehlivě ověřit.

Národní archiv ČR, f. 100/24, sv. 41, aj. 838.

8.

1947, 6. listopadu, Praha. Záznam o zprávách agenta V – 101.

Agent V – 101 podal dne 5. 11. 1947 tyto zprávy:

„Po celý den byl ministr Pietor i agent V – 101 v živém styku s lidovci v Praze a nabyli dojmu, že je ve věci DS naprostá dohoda mezi NS a lidovci bojovatí do krajnosti za udržení DS v té formě, v jaké je.

Za věci je prezident republiky a jeho kancelář, kteří se rozhodli, že v zájmu demokracie musí být DS udržena stůj co stůj. Proto rozhodné stanovisko Zenklovo i Hálovo, kteří plní tento příkaz presidenta.

91 Gustáv Husák (KSS) byl předsedou Sboru povereníkov.

92 Pravděpodobně měl na mysli bývalého náměstka předsedy rumunské vlády Petru Groza.

93 Generální tajemník a člen Hlavní rady Polské socialistické strany Józef Cyrankiewicz byl v letech 1947 – 1952 předsedou vlády PLR.

President republiky prý hraje nepoctivou hru, která je tentokrát falešná i proti p. předsedovi vlády Gottwaldovi.

Měl se s ním 5. t.m. sejít, ale aby nemusil, prohlásil, že se cítí churav a odejel do Lán.

Dnes už tedy nejde o zápas Gottwald – DS, ale o zápas Gottwald – president.

Klíčem k politickému rozhodnutí této situace je sociální demokracie.

Ministr Pietor je pozván na dnešek v 19.30 hod. k p. předsedovi Gottwaldovi a bude zastávat stanovisko, že by bylo výhodné, nečiniti žádná zásadní rozhodnutí do 20. t.m., t. j. do konce sjezdu sociální demokracie.

Buď to úplně vyhraje a Fierlinger zůstane, Pietor pak přetvoří nebo rozbije DS, nebo to dokonale prohrajeme.“ /Agent tím myslí Pietora a komunisty/.

President republiky, ač nakloněn stranám občanským, chce se velmi takticky, když dal impulsy, stáhnouti do konce zápasu do pozadí a zachovat zdání nestrannosti, aby se nakonec spojil s vítězem, ať to bude kdokoliv, a měl zavázána i poraženého, že proň udělal, co mohl.“

Posudek:

Zprávu mám za pravděpodobnou. Je z jediného pramene a pro krátkost času a význam zdroje ji nelze prověřiti.

Agent V – 101 kladl veliký důraz na to, aby se rozhodnutí odložilo do 20. t.m. Poněvadž se sám zmiňoval, že byl během uplynulého týdne volán jako znalec slovenské otázky do presidentské kanceláře, nevyklučuji, že byl do jisté míry ovlivněn koncepcí presidentské kanceláře, získati čas, a že agent V – 101, který fedruje a hájí zájem ministra Pietora, je přesvědčen, že taktika vyčkávací je pro Pietora nejvýhodnější, a že čas přinese sám vyřešení a uklidnění politického napětí. Samozřejmě, že presidentská kancelář dle mého názoru sleduje zcela jiný cíl, než léčení situace časem; chce asi vyčkati na výsledek politického boje Fierlinger – Majer⁹⁴ v sociální demokracii[,] jak se projeví na sjezdu a teprve tento hoditi na váhu proti komunistům, podaří-li se Majerovi vyhrát, což si jistě presidentská kancelář přeje a več doufá. Lze proto v sociální demokracii

94 Václav Majer (ČSSD) byl poslancem ÚNS a ministrem výživy až do 25. 2. 1948.

očekávají zvýšený nápor proti Fierlingerovi a Laušmanovi a rozehrání všech zákulisních sil, aby zvítězil Majer. Obávám se, že k tomu bude zneužíváno i osoby presidenta republiky přes Vojtu Beneše⁹⁵ a mnohé lidi, kteří jsou s presidentem v přímém styku.

V Praze dne 6. listopadu 1947.

Národní archiv ČR, f. 100/24, sv. 41, aj. 838.

9.

1947, 7. listopadu, Praha. Přísně tajný záznam o zprávách agenta V – 101.

Agent V – 101 podal dnešního dne tyto další zprávy:

Včera měl ministr Pietor 20 km před Bratislavou havarii auta a je lehce zraněn na nohou.

Presto Pietor přednesl dne 6. XI. 1947 v užším předsednictvu DS řeč, v níž vystoupil s požadavkem očisty ve straně. Pplk. Polák se k němu připojil, potom pověřenec Kvetko, i gen. Ambruž. Proti nim se postavil Lettrich a Cvinček. Generál Ambruž prohlásil, že kdyby byl šéfem hlavního štábu, že by byl dávno žádal o rozpuštění DS.

Lettrich sám řečnil hodinu a druhé přerušoval a omezoval v řečích. Tvrdil v sarkastické a ironické řeči, že všichni ztrácí rozvahu, že nikdy nebyla DS tak silná jako dnes, a že nikdo nesmí býti očišťován a vylučován ze strany, dokud nebyl odsouzen řádným soudem.

Ustoupil však nátlaku Pietora a jeho křídla. Schůze byla po zvolení očištné komise /Lettrich, Cvinček, Polák/ přerušena. Bude se v ní pokračovati dne 8. XI. 1947.

Lettrich je asi rozhodnut prohlásiti, že vše je v pořádku. V tom případě zase zakročí Pietor se svým křídlem a budou trvati na očištění.

⁹⁵ Bratr presidenta Vojta Beneš byl poslancem za ČSNS.

Beluš se stal kurátorem „Času“ a zdá se, že pro Beluše je to přechod od pověřenectva informací na šéfredaktora „Času“.

Poslanec Kočvara požádal DS, aby zrevidovala jeho návrh na náměstka předsedy vlády. Tím se jeho místo uvolňuje a nastane oň znovu boj.

Ursíny žádal na Lettrichovi, aby byl ústupný a nepřivedl stranu do neštěstí, že politika je kompromis a ne útočení proti zdím. Ursíny je úplně přestrašen, že by mohl býti stíhán soudně pro „Obuchiádu“.

Hovořilo se, že prezident proti Gottwaldovi využívá, že nebyl současně s demisí Ursínyho určen nástupce tohoto.

Frašťacký prosí, aby mu Pietor řekl, zda je proti němu něco – je-li, ustoupí sám, v opačném případě je ochoten k další spolupráci.

P o s u d e k: Zprávy mám za pravděpodobné. Nemohu je však prověřiti.

V Praze dne 7. listopadu 1947.

Národní archiv ČR, f. 100/24, sv. 41, aj. 838.

10.

1947, 9. listopadu, Praha Přísně tajný záznam zpráv agenta V – 101.

Od agenta V – 101 byly dne 9. 11. 1947 získány tyto zprávy:

„V sobotu 8. listopadu konala se v Bratislavě porada předsednictva Demokratické strany, při čemž se souběžně jednalo s předsedou vlády K. Gottwaldem.

Kanovník Cvinček, buď protože byl skutečně nemocen, nebo z rozmrzelosti, se schůze nezúčastnil. Ministr Dr. Pietor a potom i plk. Polák přišli s myšlenkou utvořiti zvláštní kuratorium, které by stranu zatím vedlo. Toto kuratorium bylo zvoleno z následujících osob:

1/ Dr. Lettrich

2/ min. Dr. Pietor

- 3/ Dr. F. Hodža
- 4/ kan. Cvinček
- 5/ pov. M. Květko
- 6/ plk. Polák.

Vzhledem k obviněním vzneseným na Dr. Hodžu je nutno považovati jeho účast na kuratoriu za dosti nevhodnou. Jinak min. Pietor může počítati s hlasy kan. Cvinčka a M. Květka - dohodne-li se s plk. Polákem - bude mít většinu. Je příznačné, že skupina Ursíny – Lettrich – Josko – Hodža – Styk je zastoupena jen dvěma členy, což znamená, že je na ústupu, případně, že pouští dopředu Lettricha, jakoto nejprůbojnějšího. Josko se nápadně držel zpátky. Po dobu trvání kuratoria běžné stranické orgány – předsednictvo užší a širší – nebudou se scházeti.

K otázce určení nástupce Ursínyho nutno poznamenati, že se Kočvara sám několikrát domáhal, aby jeho nominace byla stranou revidována. Avšak Lettrich nepřipustil debatu a tak Kočvara - snad skutečně proti jeho vůli, neboť nedávno hájil Kempného – zůstal i nadále kandidátem, což může změnit jen případné odmítnutí předsedou vlády. Kuratorium samo tuto věc měnit nebude, aby tu nebyly hledány osobní motivy. Kočvara tedy musí hlídati ve vládě zájmy skupiny Ursínyho. Je to korektní muž[,] jeho[ž] vedou je jediné to, že nemá ve straně žádnou oporu, nikoho nerepresentuje a sotva tedy bude moci něco prosaditi.

Při jednání o možných kandidátech na úřad poverenníků byla přijata zásada, že za kandidáty jsou považováni všichni pověřenci dosavadní.

Ing. Fillo, Fraštacký, Böhm odmítli, aby byli kandidováni.

Na to seznam možných kandidátů byl rozšířen o osoby další, z nichž nejseriosnější jsou: gen. Ambruš, Viboch, Granatier,⁹⁶ Pišút,⁹⁷ Zibrin⁹⁸ a plk. Polák.

Po stránce věcné bylo rozhodnuto, že strana nemůže pustit pověřenictvo zemědělství.

Jen s velkými potížemi by strana mohla pustit pověřenictvo výživy, spravedlnosti a financí, při čemž by se vždy muselo zjistiti, kdo tyto úřady obdrží.

96 Anton Granatier (DS) byl místopředsedou SNR.

97 Milan Pišút (DS) byl členem SNR.

98 JUDr. Michal Zibrín (DS) byl poslancem ÚNS.

Například je vyloučeno, aby DS pustila spravedlnost, kdyby tento resort měl dostati Dr. Daxner.⁹⁹ Mimo to strana chce vyvážití případné ztráty na pověření tím, že by obdržela osídlovací úřad, odkud komunisté stáhnou dosavadního přednostu Čecha, stejně jako bude stažen Dr. Pull. Strana je srozuměna s účastí strany Svobody a soc. demokracie, avšak trvá na tom, že budou-li zastoupeny odbojové složky, pak dotyčný poverenník má se počítati na účet oné strany, ke které skutečně náleží. Podotýkám, že slovenští sociální demokraté se vyslovili proti účasti odbojových složek, avšak pro zásadu, aby žádná strana neměla ve sboru poverenníků absolutní většinu. Vývoj bude vypadati zřejmě takto: z patnácti poverenníků – KSS prosadí Ferjenčika¹⁰⁰ a podrží i nadále svých pět míst. Případnou-li dva resorty straně Svobody, která kandiduje Blaho¹⁰¹ a soc. dem., pak DS zbude maximálně sedm míst, tedy menšina, pokud nedojde k užší spolupráci se stranou Svobody.

Zvláštní komise, jež byla zvolena na čtvrtěční poradě a jež měla provésti očistu a podati v sobotu první návrhy /jsou v ní Lettrich, Cvinček, Polák/, zatím neudělala nic, což vyvolalo značnou nespokojenost.

Dr. Ševčík poslal straně dopis, jímž se domáhá očisty a změny linie strany a zároveň protestuje, že není přivolan k poradám. Bylo rozhodnuto, pozvati jej k této očistné komisi, aby tam tlumočil své námitky. Komise bude prý pracovati urychleně. Zatím Hodža sestavil evidenci tajemníků strany[,] z níž vychází najevo, že asi 50% tajemníků bylo v době slov[enského] státu skutečně zapojeno do odbojového hnutí, ostatní nejsou kompromitováni svou minulostí a jen čtyři – šest tajemníků bylo funkcionáři HSL.S. Bylo rozhodnuto hned je propustit.

Ohledně dohody s katolickým křídlem strany uplatnil se názor, že tato dohoda je neudržitelná, Lettrich však zdůrazňoval, že je morálně odůvodněno držeti vůči katolíkům zhruba zásadu poměrnosti, takže vlastně přijal Piet[o]rovi thesi o nutnosti likvidovati dohodu.

Z méně důležitých věcí lze uvésti toto:

1/ Jednalo se o věci primátora Bratislavy Kyselého, který má být zatčen. Strana ho žádá, aby odstoupil, i když není vinen. Kyselý nechtěl složití funkci, nakonec souhlasí, aby nepřitížil straně, avšak houževnatě se hájí.

99 Předseda Národního soudu v Bratislavě JUDr. Igor Daxner.

100 Gen. Mikuláš Ferjenčík byl až do demise 26. 2. 1948 povereníkem vnútra.

101 Pavol Blaho (SS) byl od 18. 11. 1947 povereníkem pošt.

2/ Hovořilo se o tom, že Bugar – jak se prý vyšetřováním ukazuje – je nevinný.

3/ Zdůrazňovalo se, že Staško¹⁰² byl zatčen zcela protiprávně, neboť byl soudem zproštěn z těch obvinění, která byla uvedena v jeho vydání ÚNS a potom zatčen na podkladě obvinění nových, o nichž nejednal ani imunitní výbor, ani sněmovna.

4/ První jednání s př[edsedou] vlády Gottwaldem bylo dosti příznivé. Gottwald útočil na Ursínyho, kterého obviňoval z alibismu.

5/ Poukazovalo se hodně na to, že fronta organizovaná komunisty, začíná se pozvolna rozpadávati, že legionáři se jí nezúčastňují a že ochabují hrozby stávkou, neboť celé závody prohlašují, že nesouhlasí s podobným postupem.“

Posudek: Zprávu mám za pravděpodobnou, je z jediného pramene, a nelze ji jinými prameny pro nedostatek času přezkoušeti.

V Praze dne 9. listopadu 1947.

Národní archiv ČR, f. 100/24, sv. 41, aj. 838.

11.

1947, 11. listopad, Praha. Opis přísně tajného záznamu mjr. Bedřicha Pokorného o zprávách agenta V – 101.

Agent V – 101 podal dne 11. listopadu 1947 v 16 hod. tyto zprávy:

Dnes odpoledne byl přijat ministr PIETOR prezidentem republiky. Prezident republiky byl ve velmi špatném zdravotním stavu. Přijal před tím TYMEŠE.¹⁰³ Po rozhovoru s Tymešem musil přijít presidenta ošetřit lékař. Teprve poté byl přijat PIETOR.

102 JUDr. Jozef Staško (DS) byl poslancem ÚNS (mandát nevykonával).

103 František Tymeš (ČSSD) byl poslancem ÚNS a od 25. 11. 1947 až do demise 25. 2. 1948 náměstkem předsedy vlády.

President se vyslovil vůči Pietorovi, že k němu má plnou důvěru. O odbojových složkách se vyslovoval jako o baráčnících, kteří se neprávem tlačí do politiky. President řekl Pietorovi, že se polit[i]ka DS nesmí spojovat s Američany, a že je nesmyslné připravovat útoky koho-koliv. Necht' prý si vezmou výstražný příklad z Mania.¹⁰⁴ Není nutné se bát Ruska. Naše věci si vybavíme sami doma. Připustil však, že se náš osud definitivně rozhodně mezinárodně, což Pietor chápal jako protimluv předchozích presidentových vývodů.

President pak naznačil, že neočekává dohodu v Londýně. USA prý nechce zvláštní změnu režimu v SSSR, ale SSSR se potřebuje dohodnout s USA, poněvadž prý potřebuje peněžní pomoc.

President vyzval Pietora, aby trval na očistě DS, aby se DS dohodla s malými slovenskými stranami /S.SL a SD/, a aby pevně držela demokratickou linii. President prohlásil, že státoprávní dohodu se Slováky lze změnit jen novou dohodou, jinak, že by vždycky některá slovenská strana mohla vyčítat oktroj.

Na to se konala porada Pietor, Franěk, Květka a Filo. Teď se právě rozjeli informovat české občanské strany a přednesou poslední návrhy.

Výživu dostane některá z malých slovenských stran.

Zemědělství si chtějí stůj co stůj uchovat demokraté.

Spravedlnost má vésti nějaký poradce ministra Drtiny přímo z Prahy jako resort celostátní, - uvažuje se i o tom, že by Štefaník byl jmenován státním tajemníkem do ministerstva spravedlnosti nebo zahraničního obchodu. Bude-li panem předsedou vlády odmítnut jako náměstek předsedy vlády Kočvara, je na řadě Pietor. Je ochoten přijmout funkci náměstka předsedy a V – 101 zaň nabízí s námi nejtěsnější spolupráci a slibuje, že pro nás získají i lidovce.

President jde frontálně proti Fierlingrovi.

Včera John,¹⁰⁵ dnes Tymeš, dvě hlavní Fierlingrovy opory byli presidentem přijati a ovlivňováni.

V sobotu dne 8. t.m. se něco stalo v soc. demokracii, co pronikavě oslabilo posici Fierlingrovu. Zdá se, že i Laušman byl získán a postavil se do bojovné posice proti Fierlingrovi.

104 Juliu Maniu byl spolu s dalšími osmnácti předáky rumunské Národní rolnické strany v říjnu 1947 odsouzen ve zmanipulovaném politickém procesu.

105 JUDr. Oldřich John (ČSSD) byl místopředsedou Národního shromáždění.

Posudek:

Předkládám bez komentáře.

o.r. Jindřich Veselý, v.r.

Za správnost:

mjr. Pokorný

Archiv ministerstva vnitra ČR, f. 310-77-1.

12.**1947, 11. listopad, Praha. Záznam o zprávách agenta V – 101.¹⁰⁶**

Agent V – 101 podal dne 11. XI. 1947 tyto zprávy:

„Vystoupení pana ministra Ďuriše v Bratislavě s příliš otevřenými kartami bylo zhoubné pro vyjednávání. Lettrich se zatvrdil a telegrafoval do Prahy Hodžovi a Pietorovi, aby zahájili jednání s českými politickými stranami.

Hodža navštívil Zenkla, Pietor Hálu, pak Hodža s Pietorem navštívili společně Ripku. Všude jim bylo raděno k neústupnosti.

Za vším je zřejmá režie presidenta a jeho kanceláře.

Pietor, který byl pozván k panu presidentovi na čtvrtek, byl náhle v pondělí telefonicky pozván na úterý odpoledne. Bude asi přemlouván k loyaltě a k umírněnosti a zrazován od spolupráce s komunisty. To naznačil Vilínskému v neděli na Lánech dr. Škarvan.

Druhá značná chyba byla prý v tom, že bylo neústupně vyžadováno pověřenectvo spravedlnosti. Jakmile to vešlo ve známost, začali soudcové vysílati k představitelům DS, hlavně k Lettrichovi, deputace, které žádaly, aby bylo zabráněno tomu, aby pověřenectvo spravedlnosti přešlo do rukou komunistů, že by to byl konec soudcovské nezávislosti.

Také zatčení ve spiknutí prý vypovídají u soudů, jak s nimi bylo u bezpečnostních úřadů za výslechů zacházeno.

106 Průpis této zprávy je uložen in AMV, f. 310-77-1.

SNR bude žádat, aby na vyšetřování spiknutí byly delegovány české soudy.

Drtina¹⁰⁷ by v případě, že by pověřenectvo spravedlnosti přece jen dostali komunisté, uplatňoval na ně plnou vahou svou vůli a vnutil prý by mu svoji linii přes úřady prokurátorů.

Kuratelu „Času“ nebude vykonávat nadále Belluš[,] nýbrž Hušek dostal příkaz, aby do 10 dnů presentoval svého vhodného nástupce. Belluš zůstane pověřencem informací.“

Posudek:

Zprávy mám za možné.

President a jeho kancelář zahajují ofensivu proti KSČ a KSS a proti Fierlingerovu křídlu v SD.

Sledují s napětím, pro jaké řešení se obě strany rozhodnou. Zda pro cestu generální stávky či kompromisu. Majer je zcela zpracován a jde proti Fierlingerovi nepřátelsky až do jeho úplného odst[r]anění, poněvadž za sebou cítí autoritu presidenta a Západu. Laušman je na rozpacích a na váhách. Včerejší jednání ve vládě, kde Fierlinger šel v otázce Ostravy proti Laušmanovi, je příkladem vyhroceného napětí mezi oběma.

Delegování slovenského spiknutí před české soudy by nebylo na závalu, lze však ze zprávy předpokládati, že soudcové [by] radili zatčeným, aby svá příznání odvolávali, tvrdíce, že byli za výslechů týráni. Je vidět, že bývalí luďáčtí soudcové dělali, co mohli, aby svým politickým druhům, pomohli. Usvědčující dokumentární materiál je však tak drtivým důkazem, že před žádným českým soudem lživé vytáčky zatčených neobstojí. Ze zprávy je však zřejmo, že má být k posílení DS zahájen nový útok na orgány bezpečnosti.

V Praze dne 11. listopadu 1947.

Národní archiv ČR, f. 100/24, sv. 41, aj. 838.

107 JUDr. Prokop Drtina (ČSNS) byl ministrem spravedlnosti až do demise 20. 2. 1948.

12a.

1948, po 16. listopadu, Praha. Zpráva V – 101 o sjezdu Čs. Sociálně – demokratické strany.

Sjezd soc. dem. strany – 14. – 16. XI. 1947

Zpráva V – 101:

Ze všech zpráv o brněnském sjezdu soc. dem. strany je zřejmé, že gen. sekretář připravoval sjezd proti svému předsedovi. Nesklidil sice za to vděku, poněvadž útočilo se na stranický aparát, takže není vyloučeno, že Vilím zůstane sedět nakonec mezi dvěma židlemi. Celkový ton udaly projevy starých soudruhů, Majšnera,¹⁰⁸ Derera¹⁰⁹ a Vojty Beneše, kteří mluvili každý přes hodinu, ačkoliv řečnická lhůta byla omezena. Nejvíce proti Fierlingerovi se postavil Derer, který odvolával se na minulost strany a žádal záruku další samostatnosti.

Nutno konstatovat, že ve straně došlo k otevřenému konfliktu obou křídel, což zjistil i Fierlingr svou větou, že „pták má dvě křídla“. Levice odcházela ze sjezdu naprosto disgustována a otrávena, neboť došlo k četným osobním konfliktům a přímým útokům. Projevy Jeřábka a Sedláka z Č. Budějovic vyzněly otevřeně protisovětsky, zdůrazňovalo se, že sice přátelství se SSSR je dobrá věc, avšak ztratili-li Rusové miliony lidí, pak i my jsme ztratili statisíce, ztratili jsme Podkarpatskou Rus, dáváme uranovou rudu a je zapotřebí, aby SSSR plnilo též svoje závazky.

Projevy zahraničních hostů, zvláště anglického zástupce Labour Party vyzněly naprosto protisovětsky a bylo vidět, že právě tyto partie byly nejvíce očekávány a vzbuzovaly největší souhlas.

Ministr Majer mluvil proti politice bloku a pro národní frontu.

Vůbec základní refren lze charakterisovat jako volání k návratu ke starému pojetí demokracie, zdůrazňovalo se, že dříve bylo mnohem více svobody a že dnes pro demokracii hledají se nové názvy.

Je zajímavé, že dělničtí delegáti ze sev. Čech Chomutova a Ostravy ostře zdůrazňovali svoji protikomunistickou tendenci, vnitřní Praha byla pro Fierlingra, pražský kraj jako celek proti Fierlingerovi.

108 Antonín Meissner.

109 Ivan Dérer.

Věc Fierlingra rozhodli olomoučtí soudruzi, kteří po marném jednání volební komise /schůze trvala až do 5 hodin do rána/ přišli k Fierlingrovi a žádali jej, aby v zájmu strany se vzdal kandidatury.

Politicky je významné také to, že John byl vlastně jediným, kdo důsledně a ostře hájil Fierlingra, takže sám přišel do prudkého konfliktu s Laušmanem. Není tedy pravděpodobné, že by Laušman postoupil svůj resort právě Johnovi a není jisté, zda komunistická strana akceptuje jiného ministra průmyslu než Johna.

Celkový závěr: Strana přestala být partnerem jak pro komunisty, tak i pro kohokoliv jiného, neboť je vnitřně rozháraná. Nelze v této chvíli říci, zda dojde k rozkolu strany, spíše nikoliv, ale je zřejmě nutné, aby strana na určitou chvíli vytvářela svoje věci uvnitř cestou důvěrných schůzí a konferencí. Fierlingr nemá v rukou ani tisk, ani organizační aparát, kdežto nové vedení cítí odpor levice a nebude si jisto tím, jak si má počínat.

Archiv ministerstva vnitra ČR, reg. č. 2231, díl III – část 3, č. l. 200-201.

13.

1948, 13. února, Praha. Záznam plk. gšt. Františka Jandy o telefonátu agenta V – 101.

V 11⁴⁰ hod. telefonoval ze sněmovny agent V – 101, aby pan ministr vnitra dnes vůbec na zasedání vlády nechodil, protože je připraven těžký útok jak proti jeho osobě ve formě požadování jeho suspense, tak bude projednáván návrh o vytvoření komise pro ochranu občanských práv ve volbách.

Situace vypadá tak, že prý by to mohla být poslední schůze vlády.

V Praze dne 13. II. 1948.

[...] ¹¹⁰

Archiv ministerstva vnitra ČR, f. 310-61-12.

110 Pod datum doplnil plk. gšt. František Janda svůj podpis.

14.

1948, 13. února, Praha. Záznam plk. gšt. Františka Jandy o zprávě agenta V – 101 určený předsedovi vlády Klementu Gottwaldovi.

[...] ¹¹¹

Agent V – 101 telefonuje ve 13¹⁵ hod. další zprávu:

„V odpoledním zasedání vlády bude dále položen požadavek suspence dr. H o r y ¹¹² z důvodu perlustrace dopisu poslance F ü r t h a. ¹¹³“

V Praze dne 13. února 1948.

Archiv ministerstva vnitra ČR, f. 310-61-12, 1 str. strojopisu.

15.

1948, 13. února, Praha. Záznam plk. gšt. Františka Jandy o sdělení agenta V – 101.

[...] ¹¹⁴

Agent V – 101 sdělil tuto zprávu:

„Dr. L e t t r i c h a náměstek předsedy vlády dr. Štefan K o č v a r a velmi intenzivně vyjednávají s NS.“ /v Praze./

V Praze dne 13. února 1948.

[...] ¹¹⁵

Archiv ministerstva vnitra ČR, f. 310-61-12.

111 Jiným typem psacího stroje byl doplněn adresát: „*Pan předseda vlády K. Gottwald v Praze.*“

112 JUDr. Jan Hora byl přednostou Ústředny Státní bezpečnosti.

113 Julius Firt (ČSNS) byl poslancem ÚNS.

114 Jiným typem psacího stroje byl doplněn adresát: „*Pan předseda vlády K. Gottwald v Praze.*“

115 Pod datum doplnil plk. gšt. František Janda svůj podpis.

16.

1948, 14. února, Praha. Tajný zápis o zprávách předaných agentem V – 101.

[...] ¹¹⁶

Agent V – 101 podal dne 14. února 1948 v 11³⁰ h. tyto zprávy:

„Po skončení včerejšího zasedání vlády bylo možno pozorovati u představitelů NS, lidovců a soc. demokratů rozpaky, které byly vyjádřeny otázkou, jak postupovati dále. Ještě v pozdních hodinách téhož dne radili se msgr. Šrámek s P. Zenklem a min. Ripka ¹¹⁷ s Pietorem. Hovořilo se o rozpuštění parlamentu, o zůstavení nynější vlády a znovu byla zdůrazňována nutnost zbavit se ministra vnitra, aby tak bylo znemožněno ohrožení imunity poslanců v předvolebních bojích a zamezena pravomoc ministra Noska proti nim zakročovati.

Objevila se tentokrát již velmi vážně a konkrétně verse o vytvoření úřednické presidentské vlády, jejíž předsedou by byl ved[oucí] odbor[ový] přednosta presid[entské] kanceláře J í n a, ministrem vnitra generál B á r t í k, ¹¹⁸ ministrem národní obrany generál P í k a, ¹¹⁹ ministrem spravedlnosti odbor[ový] přednosta min[isterstva] sprav[edlnosti] Marianko. ¹²⁰

Po bezpečném ovládnutí těchto tří ministerstev nemají již ani NS, ani lidovci, soc. demokraté a DS zájem na tom, kdo by ovládl další ministerstva, i když by snad ministrem zemědělství byl ing. K o t á t k o.“

Nápad s úřednickou vládou jest, jak tvrdí agent V – 101, nade vší pochybnost nápadem Hradu, pro svoji konkrétnost velkým nebezpečím budoucnosti.

Dne 16. února t.r. měla se konati schůze výkonného výboru Demokratické strany, ve které se měla velmi podrobně projednávat otázka generálního tajemníka DS dr. F. Hodžy a řada dalších aktuálních otázek.

Za účelem získání času přeložil dr. Lettrich schůzi na den 23. února 1948.

¹¹⁶ Vpravo Jindřich Veselý modrou tužkou dopsal stupeň utajení: „Tajné“.

¹¹⁷ PhDr. Hubert Ripka (ČSNS) byl ministrem zahraničního obchodu až do demise 20. 2. 1948.

¹¹⁸ Gen. Josef Bartík byl bývalým přednostou odboru pro politické zpravodajství MV (odbor Z).

¹¹⁹ Gen. Heliodor Pika byl podnáčelníkem hlavního štábu MNO.

¹²⁰ JUDr. Zdeněk Marianko byl odborovým přednostou ministerstva spravedlnosti.

Dnes zasedá předsednictvo DS.

Příští týden, asi ve středu, má agent V – 101 jednání v presidentské kanceláři, od kterého si slibuje velmi cenné zprávy.

V Praze dne 14. února 1948.

[...] ¹²¹

Archiv ministerstva vnitra ČR, f. 310-61-12.

17.

1948, 16. února, Praha. Záznam o podaných zprávách agenta V – 101.

[...] ¹²²

Dne 16. února 1948 v 17³⁰ hod. podal agent V – 101 tyto zprávy:

Očekává se, že atmosféra v zítřejším zasedání vlády bude kritická a musí se počítati s tím, že by se situace mohla vyhrotit prohlášením národních socialistů, že odchází z vlády. Aby v tomto případě bylo zabráněno krizi, je ministr Pietor rozhodnut zabránit lidovcům a sociálním demokratům, aby se k národním socialistům připojili tím, že ihned po podání demise národních socialistů bude žádat přerušeni schůze. Nyní bude záležet na komunistech, aby se k návrhu připojili a na panu předsedovi vlády, aby návrh ministra Pietora přijal.

Dnes byl agent V – 101 v presidentské kanceláři. Pan president prý je zatím rozhodnut vyhýbati se uskutečnění úřednické vlády, protože si je vědom, že se pro ni stejně nedá získat ta politická vrstva, kterou by měla mít. Záleží ovšem na ministru Noskovi. Bude-li nadále „řádit“ a zavírat poslance, bude pan president donucen sáhnouti k tomuto prostředku[,] i když bude při tom obviňován, že se exponuje pro detaily.

121 Agenturní záznam byl parafován modrou tužkou: „Veselý“.

122 Vpravo rukou červeně doplněno: „Číst ihned“.

K vystoupení dr. Böhma z Demokratické strany sdělil agent V – 101, že – bohužel – tato zpráva je pravdivá a udal k věci bližší podrobnosti:

Dne 14. II. t.r. pozdě večer došel ze Sobrance do ústředí DS telegram tohoto znění: „Dňom 14. II. 1948 oznámil som dr. Lettrichovi svoje vystúpenie z Demokratickej strany. dr. Böhm.“

Nyní je otázka, zda to bude Strana Slobody nebo sociální demokracie[,] do které dr. Böhm přestoupí.

Agent V – 101 hovořil v posledních dnech s dr. T o m k e m z ministerstva průmyslu. Dr. Tomek je jakýsi dohlížitel a anděl strážný ministryně Jankovcové. Prohlásil, že sociálně demokratická strana je pevně rozhodnuta za každou cenu udržeti si ministerstvo průmyslu i po volbách. Je ochotna pustit třeba i ministerstvo výživy, ale průmysl nikdy.

V Praze dne 17. února 1948.

Archiv ministerstva vnitra ČR, f. 310-61-12.

18.

1948, 19. února, Praha. Strojopisný záznam o sdělení agenta V – 101.

Agent V – 101 sdělil dne 18. února 1948 v 18⁰⁰ hod. tuto zprávu:

„Dr. B ö h m zůstává nadále v Demokratické straně.“

Ministerstvo dopravy včerejšího dne vystavilo dr. Böhmovi odběrní poukaz na jeden osobní automobil.

V Praze dne 19. února 1948.

Archiv ministerstva vnitra ČR, f. 310-61-12.

19.

1948, 19. února, Praha. Strojopisný záznam o podání zpráv agenta V – 101.

Agent V – 101 podal dne 19. února t.r. ve 14¹⁵ hod. tyto zprávy:

Na včerejší poradě nár. socialistů, lidovců a demokratů bylo přijato stanovisko, že dokud se neplní vládní usnesení, nedostaví se tito na schůzi předsednictva vlády. Otázka plnění vládního usnesení ve věci bezpečnosti se tím stala spojkou se schválením výsledků porad tří zahraničních ministrů.

Národní socialisté hájí své požadavky zdůrazňováním, že v SNB se začínají nekomunisté vzpřimovati a že už jen proto nelze již tuto věc nechat anebo povoliti.

Dnes o 16⁰⁰ hod. koná se ve Šrámkově kabinetě další porada. Agent V – 101 připomíná, že ku podivu inspirátorem požadavků opozice je hlavně msgr. Šrámek, i když při zavřených dveřích je i msgr. Hála velmi radikální, ale podle starých zvyklostí na veřejnosti je velmi rezervovaný. Na této poradě bude se jednati o odročení Národní fronty a o tom, zda se má jíti do páteční schůze vlády, či nikoliv.

/Jelikož agent V – 101 bude přítomen, podá ještě dnes večer zprávu.^{123/}

Demokraté budou rezervovanější, neboť počítají s tím, že kdyby komunisté se s národními socialisty dohodli, pak jim národní socialisti prostě ze všech závazků mohou utéci. Budou toho názoru, aby se do vlády šlo, avšak aby se její program nerozšiřoval o zprávu o výsledcích porad tří zahraničních ministrů, jinými slovy, aby se projednaly jen věci bezpečnostní.

Za této situace je – podle názoru agenta V – 101 rozumné:

1./ aby ani v Praze, ani na Slovensku komunistický tisk vůbec neútočil na Demokratickou stranu /při tom poukazuje na dnešní článek v Rudém právu o min[istru] Majerovi a shledává jej velmi netaktickým vzhledem k slušnému postoji dnešní sociální demokracie/

2./ aby se ministr vnitra ve své zprávě omezil na prohlášení, že opatření, o nichž rozhodla vláda, byla provedena.

123 Zpráva zatím nebyla nalezena.

Posledním se vezme vítr z plachet nár. socialistům i lidovcům a celá opoziční skupina, podle agenta V – 101, vyhraje vlastně nikoliv otázku bezpečnosti, nýbrž pouze oněch 10 nebo 11 „policajtů“, o které se formálně v usnesení vlády jedná. A to považuje Agent V – 101 za prohru.

Agent V – 101 dále radí, že je zapotřebí vyhýbat se argumentu, že ministři vnitra nelze nadiktovat personální opatření. Tuto zásadu porušil prý již sám pan předseda vlády, když ministři dopravy „nadiktoval“ generála Stanovského. Tohoto argumentu může býti nyní proti ministru Noskovi použito.

Na zítřejší zasedání vlády byli slovenskými vládními činiteli přizváni dr. L e t t r i c h a kanovník C v i n ě k, protože pražští slovenští představitelé nechtějí sami rozhodovati o otázce, ke komu se přidat.

President Beneš posuzuje dnešní vládní krizi s ironií, což agent V – 101 charakterisuje jako velmi nebezpečné. Takto prý president jednal též s předsedou vlády při jejich poslední schůzce, kde mu připomenul nutnost plnění vládních usnesení.

Všeobecně u národních socialistů převládá dojem, že komunisté ztrácejí nervy. Sjezd odborů je jimi typován za ne tak bombastický a významný ani rozhodující, jak prý komunisté chtějí. To se již spíše obávají sjezdu zemědělců, který pokládají za daleko významnější.

Posudek:

Zprávy jsou velmi cenné a získány u náměstka předsedy vlády K o č v a r y nebo od ministra P i e t o r a, který je získal u min[istra] R i p k y a náměstka předsedy vlády P. Z e n k l a.

V Praze dne 19. února 1948.

Archiv ministerstva vnitra ČR, f. 310-61-12.

20.

1948, 19. února, Praha. Strojopisný záznam o podání zprávy agenta V – 101.

Agent V – 101 podal dne 19. února t.r. V 18⁰⁰ hod. tuto dodatkovou zprávu:

Na schůzi v kabinetě msgr. Š r á m k a, která se začala dnes v 16⁰⁰ hod. bylo dojednáno, že nár. soc. i lidovci se do zítřejší schůze vlády dostaví, aby se dozvěděli, bylo-li usnesení vlády ze 16. t.m. provedeno.

Opustí-li zítra vládu, rozhodnou až těsně při ní.

Nyní schůze pokračuje sice dále, ale jen v tom smyslu, že nár. soc. a lidovci studují ústavu, jaká zbývá možnost v případě, že [by] komunisté neustoupili.

V Praze dne 19. února 1948.

Archiv ministerstva vnitra ČR, f. 310-61-12.

21.

1948, 20. února, Praha. Strojopisný záznam o podání zpráv agenta V – 101.

[...] ¹²⁴

Agent V – 101 podal dne 20. února v 11²⁵ h. tyto zprávy:

Sociální demokraté přidávají se v otázce bezpečnosti k národním socialistům a lidovcům. Od svých požadavků neustoupí.

Zástupci těchto tří stran donutí pana předsedu vlády svolat Národní frontu.

¹²⁴ Vpravo je v záhlaví rukou doplněn adresát: „předseda vlády”.

Zástupci těchto tří stran na schůzi nepůjdou.

V Praze dne 20. února 1948.

Archiv ministerstva vnitra ČR, f. 310-61-12.

22.

1948, 20. února, Praha. Strojopisný záznam o podání zpráv agenta V – 101.

Agent V – 101 podává ve 13¹⁵ hod. tuto zprávu:

„Všechny tři strany se rozhodly podati demisi.“

Na telefonický dotaz učiněný ve 13³⁰ hod. do jeho bytu objasňuje:

Národní socialisté, lidovci a Demokratická strana rozhodli se podati demisi.

Sociální demokraté jsou stále rozhodnuti jíti s těmito třema v otázce bezpečnosti.

V Praze dne 20. února 1948.

Archiv ministerstva vnitra ČR, f. 310-61-12.

23.

1948, 20. února, Praha. Strojopisný záznam o podání zprávy agenta V – 101.

Agent V – 101 telefonuje dne 20. února t.r. V 15³⁰ hod. tuto zprávu:

Mezi 18⁰⁰ – 19⁰⁰ hod. navštíví ministra P i e t o r a náměstek sovětského ministra zahraničních věcí V. A. Z o r i n.

V Praze dne 20. února 1948

Archiv ministerstva vnitra ČR, f. 310-61-12.

24.

1948, 20. února, Praha. Strojopisný záznam o podání zpráv agenta V – 101.

Agent V – 101 podal dne 20. února 1948 v 16¹⁵ tuto zprávu:

„Demokrati, nár. socialisti a lidovci podali právě písemně demisi.“

Bylo by dobře, radí V – 101, kdyby v příštím jednání nabídl předseda vlády lidovcům a demokratům pěkné resorty. Opakuje: „Bylo by to velmi dobré.“

V Praze dne 20. února 1948.

Archiv ministerstva vnitra ČR, f. 310-61-12.

25.

1948, 21. února, Praha. Strojopisný záznam o podání zprávy agenta V – 101.

Agent V – 101 podává dne 21. II. t. r. V 9³⁰ hod. tuto zprávu:

Laušman, Tymeš a Majer jsou dnes přijati panem presidentem.

Výslednicí jejich 3 – krátě změněného včerejšího stanoviska bylo rozhodnutí z půlnoci z 20. na 21. t. m., kdy bylo dojednáno, že stanovisko pana presidenta bude pro tuto stranu sociálně demokratickou rozhodující.

Kdyby podmínky, které sdělí pan prezident dnes Laušmanovi, nebyly stranou soc. dem. přijatelné, nebude stanovisko pana presidenta pro ně rozhodující, a v tom případě svolá se na pondělí večer výkonný výbor strany.

V Praze dne 21. února 1948.

Archiv ministerstva vnitra ČR, f. 310-61-12.

26.

1948, 21. února, Praha. Strojopisný záznam o zprávách agenta V – 101.

[...] ¹²⁵

Dne 21. února 1948 byly získány od agenta V – 101 ¹²⁶ k denní situaci tyto zprávy:

Krisi vlády vyvolali národní socialisté a to hlavně Zenkl, Drtina a Krajina. ¹²⁷ Za nimi stojí presidentská kancelář ¹²⁸ a to především Jína. ¹²⁹ který dnes pozval Drtinu pravděpodobně na oběd, aby dojednali podrobnosti dalšího postupu. Všechna jednání se dějí tak, aby to vzbuzovalo dojem, že věci řídí osobně prezident republiky, což je i možné. ¹³⁰

Dnes prohlásil Drtina, že je pln optimismu a pevné víry, že musí vyhrátí oni. ¹³¹

Národní socialisté na svých poradách zdůrazňovali, že prezident republiky nikdy nepřipustí, ¹³² aby do vlády přišli za ministry osoby nepolitické na př. Z ÚRO, JSČZ a pod. V této otázce prý p[r]esident bude konsekventní. Bude

125 Vlevo se nachází červená parafa J. Veselého: „Ves“.

126 Nadvakrát červeně podtrženo.

127 RNDr. Vladimír Krajina (generální tajemník ČSNS) byl poslancem ÚNS.

128 Podtrženo rukou.

129 Podtrženo rukou.

130 Podtrženo rukou.

131 Podtrženo rukou.

132 Podtrženo rukou.

jmenovat do vlády jenom ty osoby, které mu budou nominovány politickými stranami.¹³³

Na Hradě je nervosita z nepřestávající řady deputací, které žádají, aby odstoupivší ministři, již nebyli přijímáni do vlády.

Národní socialisté, kteří strhli do krise DS a lidovce, byli, podle slov Jana Stránského,¹³⁴ která pronesl včera ráno, přesvědčeni, že mají naprosto spolehlivě zajištěny soc. demokraty.¹³⁵

Postup manevrování¹³⁶ soc. demokratů včerejšího dne byl také vsutku zajímavý. Do 8. hod. večer lavírovali s lidovci.¹³⁷ Po 8. hod. večerní prohlásili, že půjdou sami svou vlastní cestou.¹³⁸ O ½ noci volal Laušman Pietora¹³⁹ a sděloval mu, že pro soc. demokracii je rozhodující stanovisko presidenta republiky. Jenom pro případ, že by stanovisko presidenta republiky bylo zcela nepřijatelné, si soc. demokracie vyhrazuje volnost jednání.¹⁴⁰ Také dr. Šádek byl do půl noci 2x u osobního tajemníka ministra Pietora dr. Vilínského a informoval ho o průběhu jednání soc. demokratů v nahoře uvedeném smyslu.

Při zmínce o soc. demokracii, zmínil se agent V – 101 o ministru Masarykovi,¹⁴¹ o němž uvedl, že je důležitým činitelem pravicové politiky v soc. demokracii, a že z popudu presidenta republiky se ucházel sám¹⁴² o poslanecký mandát ve straně soc. dem. Zní skoro anegdoticky [anekdoticky], jak se oň ucházel typicky Masarykovským způsobem. Navštívil [i]l Vilíma a řekl prý mu velmi žoviálním způsobem: „Vilíme, řeknu ti něco velmi perversního. Kandidoval bych na Vaší kandidá[t]ce.“¹⁴³ Agent V – 101 připom[n]ěl, že Masaryk dostal nabídky na poslanecký mandát rovněž od nár. soc. a lidovců. Ačkoliv měl původně kandidovati na Slovensku, bylo prý rozhodnuto, že bude na čelém místě kandidován v Praze.

133 Podtrženo rukou.

134 JUDr. Jan Stránský (ČSNS) byl poslancem ÚNS.

135 Podtrženo rukou.

136 Podtrženo rukou.

137 Podtrženo rukou.

138 Podtrženo rukou.

139 Podtrženo rukou.

140 Podtrženo rukou.

141 Jan Masaryk byl ministrem zahraničních věcí až do své smrti 10. 3. 1948.

142 Podtrženo rukou.

143 Podtrženo rukou.

V – 101 sdělil, že Masaryk, aby nebyl nucen se za krise nějak vysloviti, po dohodě se Zenklem, ohlásil, že těžce onemocněl,¹⁴⁴ a že jeho choroba bude trvati nejméně týden. Při tom za jednání nár. socialistů došlo ke komické příhodě, poněvadž když Zenkl sděloval, že Masaryk onemocněl, a že proto s ním nemohl hovořit o akutních problémech dneška, dal ministr Stránský¹⁴⁵ zklamaně průchod naivnímu konstatování, že je to velká škoda, a že se přese jenom mělo s Masarykem jednat. Na to se všichni přítomní vyjma Stránského, dali do veselého smíchu.

Před tím, než byla vláda vehnána do krise, byli Šrámek i Zenkl přesvědčeni, že krise nepotrvá déle dvou dnů a mělo jí vlastně býti použito jako nátlaku na Gottwalda a Noska k povolnosti v zásadních věcech[.] o něž se s komunisty nemohli dohodnouti.¹⁴⁶ Ne v neposlední řadě pak také proto, že se domnívali, že zdržováním schválení usnesení zahraničních ministrů v Praze donutí komunisty rovněž k větší povolnosti.

Šrámek, který prý je hlavním iniciátorem,¹⁴⁷ že věci byly hnány do krajnosti, tak jednal proto, poněvadž je v poslední době vinou postupující arteriosklerosy velmi nedůtklivý a nesnášenlivý a byl několikrát osobně dotčen některými výroky komunistických ministrů ve vládě, na př. ministra Čepičky¹⁴⁸ a samého pana předsedy vlády Klementa Gottwalda.

Včerejší prohlášení KSČ a dnešní manifestace způsobila mezi vedoucími pravicovými politickými osobnostmi veliký zmatek. Tento vývoj události na-prosto nečekali.¹⁴⁹ Očekávali od svého postupu docela jiný výsledek. Utěšují se, obzvláště národní socialisté, že se dnes věci¹⁵⁰ nehaly na ostří nože. Zenkl a Drtina očekávali se vši určitostí, že budou zatahováni, jako přímí účastníci, do mostecké aféry, a že budou bezohledně napadáni. Mírný tón řeči pana předsedy vlády považují za ústup komunistů, a dr. Drtina se domnívá, že, poněvadž byly

144 Podtrženo rukou.

145 JUDr. Jaroslav Stránský (ČSNS) byl poslancem ÚNS a ministrem školství a osvěty až do 25. 2. 1948.

146 Podtrženo rukou.

147 Podtrženo rukou.

148 JUDr. Alexej Čepička (KSČ) byl poslancem ÚNS a od 3. 12. 1947 ministrem vnitřního obchodu, po 25. 2. 1948 ministrem spravedlnosti.

149 Podtrženo rukou.

150 Podtrženo rukou.

napadány pouze osoby a nikoliv strany, přece jen zůstává možnost k nalezení platformy k dalšímu jednání.¹⁵¹

Pravicoví politici se domnívají, že požadavek komunistů a korporací, aby se odstoupivší ministři už nevrátili do vlády, je upřílišněný a v demokracii nemožný, a že není míněn vážně.¹⁵² Obzvláště národní socialisté jsou toho mínění, že pan president nikdy nepřipustí, aby byl připraven o své nejlepší dva spolupracovníky Drtinu a Ripku a také Šrámka prý bude, jako svého dlouholetého oddaného spolupracovníka[,] chránit.¹⁵³ Lidovci jsou přesvědčeni, že se také Šrámek do vlády vrátí, a obdivovali se jeho rozhodnému a neústupnému postoji[,] k němuž se po dlouhém váhání, ale s tím větší rozhodností, nakonec připojil i ministr Hála. Hála prý se proti krajnímu postupu řešení stavěl až do poslední chvíle, tím více prý pak za zavřenými dveřmi spustil proti komunistům. Byl prý některými lidovci ironisován, že je vůči komunistům radikální vždy jen za zavřenými dveřmi. Mezi lidovci se hovořilo, aby byl zdůrazněn mravní moment vystoupení Šrámkova, že je to Šrámkova prv[n]í dobrovolná demise v jeho kariéře.

Mezi pravicovými politiky bylo odsuzováno vystoupení ministra gen. Svobody,¹⁵⁴ který prý se v rozhodném okamžiku vybarvil, jako komunista, poněvadž od 10 hod. vysedával u pana předsedy vlády.¹⁵⁵

Sociální demokraté prý měli v úmyslu protahovati vládní krisi asi 14 dnů.¹⁵⁶ Nesou totiž těžce Ďuryšovu zemědělskou politiku, poněvadž ohrožuje je[j]ich. Velmi se jich také dotkla okolnost, že poslanci Smejkalovi¹⁵⁷ nebylo v radiu dovoleno provésti řeč k zemědělcům.

Na můj dotaz, jak asi hledí soc. demokraté na útočnou řeč soc. demokratické poslankyně Koušové – Petráňové,¹⁵⁸ sdělil mi tento agent, že má zprávu od dr. Velka, vrchního ředitele Živno banky a významného činovníka soc. dem.

151 Podtrženo rukou.

152 Podtrženo rukou.

153 Podtrženo rukou.

154 Arm. gen. Ludvík Svoboda byl ministrem obrany až do 25. 4. 1950.

155 Podtrženo rukou.

156 Podtrženo rukou.

157 Poslanec Oldřich Smejkal (ČSSD) byl poslancem ÚNS.

158 Vlasta Koušová – Petráňová byla představitelka levicového křídla ČSSD.

strany, že soc. demokraté s tímto projevem plně souhlasí, že sice byla radikální, ale že v ní nebylo nic, co by už nemělo být řečeno.¹⁵⁹

Dr. Velek mi sdělil, že soc. demokrati rozhodně nepůjdou z vlády a že se vynasnaží vytěžit ze situace pro stranu co nejvíce.¹⁶⁰

Agent V-101 řekl, že se i mezi pravicovými politiky velmi odsuzuje zbabělé chování Zenklovo, který prý ze strachu, aby nebyl insultován, odcestoval v době krise vlády prý na nějaké politické schůze.¹⁶¹

Všeobecně prý se hovoří, že ze situace, jak se vyvinula, už asi volby nebudou a jsou z toho velké rozpaky. Nedojde-li k volbám, jest počítati s velkou povolností jak lidovců tak slovenských demokratů. Odejdou-li národní socialisti do oposice, bude velký zájem o jejich min[isterská] křesla.¹⁶² Soc. demokraté touží nejvíce po min. dopravy,¹⁶³ poněvadž jim tam komunisté úplně bourají posice. Předsedovi vlády Gottwaldovi se nabízí příležitost, budou-li prodlouženy bez voleb mandáty, aby navnadil lidovce i demokratickou stranu,¹⁶⁴ že by se mohlo uvažovati o jednáních o církevních statcích, tak jak s tím souhlasili biskupové za náhradu a ponechání aspoň částí lesů. Vyjednávání by bylo nutno vésti mezinárodně t.j. s Vatikánem. Na této základně by byla spolupráce s českými i slovenskými katolíky zcela jistě možná.

Zítřejší se koná schůze nového výkonného výboru DS, kde má Franěk být jmenován gen. tajemníkem strany.¹⁶⁵

DS působí mnoho starostí případ Ursínyho¹⁶⁶ a na několika posledních poradách byla tato věc přetřásána. Je velká snaha zprovodit případ ze světa politicky.¹⁶⁷

159 Podtrženo rukou.

160 Podtrženo rukou.

161 Podtrženo rukou.

162 Podtrženo rukou.

163 Podtrženo rukou.

164 Podtrženo rukou.

165 Podtrženo rukou.

166 Podtrženo rukou.

167 Podtrženo rukou.

Poněvadž bylo v DS rozhodnuto, že jenom předseda a jeho zástupce¹⁶⁸ budou nominovati ministry, a že každý kdo by se pokusil jednat samostatně, bude ze strany okamžitě vyloučen.¹⁶⁹

Ve straně je však značná deprese a obavy a V – 101 má za to, že nezpůsobí panu předsedovi vlády mnoho námahy, aby rozvážně vedeným tlakem zpracoval vedení DS tak, aby nominovalo do vlády jenom lidi komunistům přijatelné.¹⁷⁰

Posudek: Získané zprávy mám za dosti pravděpodobné.

V Praze dne 21. II. 1948.

Archiv ministerstva vnitra ČR, f. 310-61-12.

27.

1948, 23. února, Praha. Strojopisný záznam o podání zprávy agenta V – 101.

Agent V – 101 podává dne 23. února 1948 v 8.55 hod. tyto zprávy:

„Tvrdí se, že při návštěvě náměstka ministra zahraničních věcí Zorina u min. Pietora, ptal se tento na vývoj krise a řekl: „Jsou na omilu [!] Ti, kteří se domnívají, že přijel do ČSR proto, aby zkontroloval komunisty. Moskva vítá aktivitu komunistů. Nechápe však stanovisko pana presidenta a nemůže pochopit, nač pan president a tři strany v ČSR spoléhají.“

Agent V – 101 prosí, aby tato zpráva byla dána jen panu ministru Noskovi, aby v „VII. odboru“ nebylo známo odkud pochází, a co nejméně hovořeno o osobě informátora. Je autorisován tuto zprávu předat a bře za ni plnou odpo-

168 Podtrženo rukou.

169 Podtrženo rukou.

170 Podtrženo rukou.

vědnost. Dále, agent V – 101 doporučuje, aby tato zpráva byla dána vhodným způsobem ve známost veřejnosti, ovšem hlavně Hrad nesmí se dozvědět, odkud ministerstvo vnitra tuto zprávu má. Jako kamufláž doporučuje uvést jako pramen zprávy kabinet ministra Ripky, který o tom též ví.

Dále agent V – 101 oznamuje zprávu z okolí Steinhardta,¹⁷¹ kterou rozšiřuje K o l á r e k, tiskový attaché amerického velvyslanectví /neoznámi[I] ministerstvu zahraničí dosud svůj příjezd do ČSR/:

„Rusku prý budou položeny západními mocnostmi podmínky vyrovnání politického a vysvobození ČSR z područí Ruska.“

Agent V – 101 slyšel zprávu ranního rozhlasu, že jest podáno trestní oznámení na býv[alého] nám[ěstka] předsedy vlády Ursínyho. Vyjádřil se, že to jest nejvyšší čas, protože dnes měl být Ursíny jmenován místopředsedou DS.

V Praze dne 23. února 1948.

Archiv ministerstva vnitra ČR, f. 310-61-12.

28.

1948, 24. února, Praha. Strojopisný záznam o hlášení agenta V – 101.

[...] ¹⁷²

Agent V – 101 hlásí telefonicky dne 24. února 1948 ve 12³⁰ hod. tuto zprávu:

[„Představitelé Demokratické strany vrátili se z Hradu naprosto deprimovaní pod drtivým dojmem, kterým na ně [za]působil pan president.

171 Laurence A. Steinhardt, americký velvyslanec v ČSR.

172 Vpravo byl v záhlaví rukou napsán adresát: „Gottwald“.

Mluvil, podle informací ministra Pietora, už jen pro historii a opakoval již v sobotu řečený výrok, že jest jediné pro parlamentní řešení vládní krise.“

Agent V – 101 oznamuje, že nyní jdou demokraté na školství k dr. S t r á n s k é m u.

D o d a t e k :

Ve 13⁴⁰ telefonuje agent V – 101, že se již demokraté ze školství vrátili.

Byli povzbuzováni jediné v tom směru, „aby bojovali už jenom pro čest.“

Poslanec F i l l o a Š p á n i k¹⁷³ jsou vyděšení, ministr F r a n ě k velmi nervosní, dr. L e t t r i c h má svůj „obvyklý blbý úsměv“.

V Praze dne 24. února 1948.

Archiv ministerstva vnitra ČR, f. 310-61-12.

29.

1948, 25. února, Praha. Strojopisný záznam o podání zpráv agenta V – 101.

Agent V – 101 podal dne 25. února t. r. osobně v 11⁴⁰ hod. tyto zprávy :

Zpráva z dnešního rána o sjednocení sociální demokracie jest jistě již panu ministru známa, jakož i jejich návrh na rozdělení křesel, a to:

L a u š m a n - náměstek předs. vlády,

F i e r l i n g e r - ministr průmyslu,

J a n k o v c o v á - ministryně výživy.

Generální tajemník V i l í m byl poslán na dovolenou.

Sociální demokraté staví se plně za to, aby byl zachován parlamentní systém anebo alespoň jeho zdání a aby byl řešen princip 2. /t.j. otázka „ministr

173 PhDr. Július Špánik (DS, SSO) byl poslancem ÚNS.

Masaryk“. Všechny ostatní problémy hází přes palubu. T y m e š znechucen odstoupil.

Výkonný výbor národních socialistů došel k rozhodnutí, že strana bude nadále spoléhat na postoj presidenta republiky, na jeho úsilí udržet Národní frontu.

Výkonný výbor národních socialistů došel k rozhodnutí, že strana bude nadále spoléhat na postoj presidenta republiky, na jeho úsilí udržet Národní frontu.

plném souladu připojili se k novému uspořádání:

8 národních socialistů,

6 lidovců a

6 demokratů, z nichž agent V – 101 jmenuje čtyři, kteří přejdou k sociální demokracii :

poslanec V i b o c h,

místopředseda SNR Š e f č í k a

poslanec Daxner.¹⁷⁴

Jméno dalšího zatím agent V – 101 neuvedl, protože, podle jeho prohlášení, není si v tom jist.

Představitelé Demokratické strany zasedají t.č. V klubu DS ve velmi skleslé a pochmurné náladě.

Nakonec zmínil se agent V – 101 běžně o možnostech, které pro budoucnost má a o kterých prý ji hovořil s o.r. Veselým.

Alternativa 1./

a/ předsednictvo vlády, jako parlamentní zpravodaj, samostatný,

b/ předsednictvo vlády, věci hospodářské.

Velmi by vítal altern. 1./ a/.

174 Ján Daxner (DS) byl poslancem ÚNS.

Alternativa 2./ zahraniční obchod na místo H o r s k é h o,

Alternativa 3./ ministerstvo výživy na místo V a ň k a /cukr/.

Na druhém místě by mu vyhovovala alternativa 3./ - cukr.

V Praze dne 25. února 1948.

Archiv ministerstva vnitra ČR, f. 310-61-12.